

03. Edirne “Vatandaş” gazetesi ve 1954-1960 Demokrat Parti dönemi¹**Erhan AYAZ²****V. Türkan DOĞRUÖZ³****APA:** Ayaz, E.; Doğruöz, V. T. (2021). Edirne “Vatandaş” gazetesi ve 1954-1960 Demokrat Parti dönemi. *Rumeli Tarih Araştırmaları Dergisi*, (3), 48-81.<https://doi.org/10.51297/rumelitarikh.2021.3.3>**Öz**

Yerel gazeteler, yayınlandığı bölgeden başlayarak ülke ve dünya gündemine dair çeşitli konulara ışık tutarak yöre halkının aydınlanmasına katkı sağlamaktadır. Bizim de çalışmanın ana kaynağını teşkil eden Vatandaş gazetesi, ilk olarak Edirne’de 1910 yılında yayın hayatına başlamıştır. Ancak 1948 yılına kadar kaç nüsha çıktığı tespit edilememiştir. 1948 yılında tekrar yayınlanmaya başlayan Vatandaş gazetesi günümüze kadar yayın hayatına devam etmiştir. Bu çalışmada, Demokrat Parti özelinden hareketle, Vatandaş gazetesinin, 1954 ile 1960 yılları arasında yayınlanmış olan 2.124 adet nüshası incelenmiştir. Vatandaş gazetesinde dönemin anlayışı gereği, siyasi konular ağırlıklı olmak üzere sosyal, kültürel, ekonomik, dünya gündemine dair, v.b. konulardaki haberlere yer verilmiştir. Dışta, özellikle Rus tehdidine karşı güvenliğimizi artırmak adına üye olunan paktlar, ülkeler arası yapılan dostluk ve işbirliği anlaşmaları ve Kıbrıs meselesi geniş yer kaplarken; içte de gerçekleştirilen yerel ve genel seçimler, siyasi çekişmeler sonucunda çıkan olaylar ve ekonomik haberler geniş yer kaplamıştır. Amacımız önce Vatandaş gazetesini biçim ve içerik yönünden incelemek sonrasında da belirtilen dönemde gazete haberleri doğrultusunda 1954-1960 yılları arasında Demokrat Partinin çalışmalarını bir yerel gazetenin gözünden incelemektir.

Anahtar kelimeler: Edirne, Vatandaş gazetesi, Demokrat Parti**Edirne “Vatandaş” newspaper and the 1954-1960 Democratic Party period****Abstract**

Local newspapers contribute to the enlightenment of the local people by shedding light on various issues on the agenda of the country and the world, starting from the region where they are published. Vatandaş newspaper, which constitutes the main source of our study, first started its publication life in Edirne in 1910. Information on how much the first published newspaper was published could not be reached. Finally, after a certain break, the Vatandaş newspaper started to be published again in 1948 and has continued its publication life until today. In this study, 2,124 copies of the Vatandaş newspaper, which were published between 1954 and 1960, were analyzed with reference to the Democrat Party. In the Vatandaş newspaper, as per the understanding of the period, social, cultural, economic, world agenda, etc. news on the subject. While the pacts, friendship and cooperation

¹ Bu makale, 2019 yılında Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Doç. Dr. V. Türkan DOĞRUÖZ’ün danışmanlığında hazırlanmış olduğumuz “1954-1960 Demokrat Parti döneminin Edirne “Vatandaş” Gazetesine Göre Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinin gözden geçirilmiş hâlidir.

² Kırklareli Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, erhanayaz@gmail.com, ORCID ID:0000-0003-1226-7426 [Makale kayıt tarihi: 28.10.2021-kabul tarihi: 01.12.2021]
<https://doi.org/10.51297/rumelitarikh.2021.3.3>

³ Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü (Kırklareli, Türkiye), turkan.dogruoz@klu.edu.tr, ORCID ID:0000-0001-9401-7126.

agreements between countries and the Cyprus issue occupy a large area abroad, especially in order to increase our security against the Russian threat; Local and general elections held within the country, events that emerged as a result of political conflicts, and economic news covered a large area. With this study, we tried to convey the local reflections of the events of the period, both at home and abroad, from the perspective of the Vatandaş newspaper.

Keywords: Edirne, Vatandaş newspaper, Democratic Party

Giriş

Vatandaş gazetesi 1910 yılında Ahmet Şevket Bey tarafından kurularak Edirne’de yayın hayatına başlamıştır. Ancak gazetenin ilk sayısından itibaren yayın hayatına ne kadar devam ettiği konusunda bir bilgiye rastlanamamıştır (Önelçin, 1972: 20; Arslan, 2015: 24).

Gazete, 3 Kasım 1948 yılında Mustafa Kemal Özer’in sahipliğinde İpsala’da haftada bir olmak üzere yeni yayın hayatına başlamıştır. (Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi [BCA], 5.1.1951: 490.1.0.0/1319.380.3).

Kuruluşundan 27 Ekim 1950 tarihine kadar İpsala’da yayınlanan gazete 17 Kasım 1950 - 5 Mayıs 1951 tarihleri arasında maddi imkânsızlıklar nedeniyle çalışmalarına ara vermek zorunda kalmıştır. (Bilar, 2006: 150, Arslan, 2015: 24) 5 Mayıs 1951 tarihinden itibaren CHP’nin de yardımıyla tekrar yayınlanmaya başlayan gazete günümüze kadar devam etmiştir. (BCA, 5.1.1951: 490.1.0.0/1319.380.3; Vatandaş gazetesi, 2018; Bilar, 2006: 150).

29 Ocak 1963 tarihine kadar gazetenin sahibi ve kurucusu olan Mustafa Kemal Özer, yazı işleri müdürlüğü görevini de yürütmüştür. 1957 tarihinden itibaren yayın işleri müdürlüğünü uzun yıllar boyunca Yusuf Çetin Ardalı yapmıştır. 1 Ocak 1970 tarihinden itibaren ise gazetenin sahibi Gülsüm Özer olurken; Mustafa Kemal Özer, sorumlu yazı işleri müdürlüğü görevini devam ettirmiştir. 11 Kasım 1972 tarihinden itibaren de gazetenin sahipliğini Şanver Oruç üstlenmiştir. Mustafa Kemal Özer, 13 Nisan 1976 tarihinden sonra gazetenin yazı işleri müdürlüğünden ayrılmıştır. 31 Ağustos 2000 tarihine kadar Şenver Oruç tarafından yayınlan gazeteyi bu tarihten sonra imtiyaz sahibi olarak Volkan Şanvelli devralırken sorumlu yazı işleri müdürlüğünü de Gökhan Tuzladan üstlenmiştir. (Bilar, 2006: 150) Günümüzde ise halen yayın hayatına devam eden gazetenin imtiyaz sahibi A. Baran Yazgan olup; sorumlu yazı işleri müdürü de Emre Sedef’tir (Vatandaş Gazetesi, 2018).

26 Eylül 1996 yılında Edirne’de vefat eden Mustafa Kemal Özer’in ismi, Edirne Kocasinan Mahallesi’nde bir sokağa verilerek hatırası yaşatılmaya devam edilmiştir (Hudut Gazetesi, 8.10.2004: 5).

Vatandaş gazetesinin çalışmamıza konu teşkil eden kısmı, 1 Ocak 1954’te, 342. sayıyla başlayıp; 30 Aralık 1960’da, 2466. sayıyla sona ermektedir. Böylece çalışmamızda 342. sayıdan, 2466. sayıya kadar 2124 nüsha incelenmiştir.

Kurulduğu yıllarda CHP yanlısı çalışmalar yapılan gazetede 1951 yılı sonuna doğru yönünü DP’ye çevirerek “Demokrat” gazete haline büründüğü gözlenmiştir. 20 Aralık 1955 tarihinden itibaren gazetenin adının altındaki satırda yazılı olan “Günlük Siyasi Sabah Gazetesi” yazısı “Hak ve Hakikatin Tercumamıdır” şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca hemen altında da “Günlük Siyasi Demokrat Gazete” yazısı yer almaya başlamıştır. 12 Eylül 1960’tan itibaren de “Demokrat” kısmı çıkarılarak “Günlük Siyasi Gazete” şeklini almıştır. Vatandaş gazetesinin incelemiş olduğumuz nüshalarından hareketle siyasi

anlamda arkasını rüzgârın estiği tarafa verdiğiinden söz etmek yanlış olmayacaktır. (Vatandaş, 20.12.1955; Vatandaş, 12.09.1960; Arslan, 2015: 25).

Vatandaş gazetesinin, adının hemen altında yer alan "Günlük Siyasi Demokrat Gazete" yazısından da anlaşılacağı üzere; incelemiş olduğumuz nüshalara bağlı kalarak, siyasi haberlerin ağırlıklı olduğu bir gazete olduğundan söz edebiliriz. Vatandaş gazetesinin incelemiş olduğumuz 2.124 nüshasında, 15.133 adet haber yer almaktadır. Yayınlanan haberlerden 2.982'si dünya gündeminden haberler, 2.228'i Edirne haberleri, 1.977'si siyasi, 996'sı ekonomi haberleri, 672'si ziraat ve hayvancılık ile ilgili haberler olmuştur.

Gazetenin, incelemiş olduğumuz nüshalarından hareketle dönemin gereği olarak iktidar partisinin yanında yer aldığı gözlenmiştir. Halkı bilgilendirmek adına sık Demokrat Parti il, ilçe ve ocak kongreleri haberlerine yer verilmiştir. Yayınlanan siyasi içerikli haberlerden hareketle de gazetenin DP'nin yayın organı gibi davrandığı söyleyebiliriz. Nitekim gazetenin imtiyaz sahibi Mustafa Kemal Özer de, Nisan 1954'te DP İl İdare Kurulu Üyeliği'ni yürütmeye başlamış; 1957 yılı milletvekili seçimlerin de DP'den aday adayı olmuştur.

Vatandaş gazetesi 1954-1960 yılları arasında ihale ilanlarının yayınlandığı istisnai günler dışında iki sayfa olarak yayınlanmış, günlere göre farklılık göstermekle birlikte genel olarak beş sütundan oluşmuştur. Zaman zaman sütunlarda yer alan haberler birbirine karışmaması için dikey ve yatay çizgilerle birbirinden ayrılmıştır. (Vatandaş, 20.12.1955; Vatandaş, 12.09.1960; Arslan, 2015: 25). Gazetenin isminin sol tarafında, Mustafa Kemal Atatürk'ün sözü olan, "Hâkimiyet Bilâ Kaydu Şart Milletindir" yazmaktadır (Vatandaş, 3 Kasım 1948: 1). Gazetenin isminin alt kısmında ise soldan sağa sırasıyla yıl, sayı, tarih ve fiyat bilgileri yer almaktadır. Vatandaş gazetesinin incelemeye başladığımız 1 Ocak 1954 tarihindeki fiyatı 5 kuruştur. 2 Ekim 1954 – 14 Ocak 1955 tarihleri arasında gazetenin fiyatı 6 Kuruş, 14 Ocak 1955-7 Kasım 1958 tarihleri arasında 10 Kuruş 7 Kasım 1958-30 Aralık 1960 aralığında da 15 Kuruştan satılmıştır. 20 Aralık 1955 tarihinden itibaren gazetenin isminin sağ tarafında kuruluş tarihi ve kurucusunun ismi yer almaya başlamıştır (Vatandaş, 20.12.1955: 1). İlk yıllarda 38,5 x 24,5 cm ebatlarında dört sayfa olarak yayınlanan gazete sonraki yıllarda 56 x 40 cm ve 39,5 x 28,5 cm ebatlarında 2 ve 4 sayfa olarak yayınlanmıştır. Kuruluşunun ilk yıllarında İstanbul Azmi Matbaasında daha sonra Çetinkol matbaasında basılan gazete 1953 yılından itibaren de Vatandaş matbaasında basılmaya başlanmıştır. Günümüzde 28 x 40 cm ebatında 2 sayfa olarak yayınlanan gazete Edirne Matbaasında basılmaktadır (Bilar, 2006: 150). Gazetenin ilk sayfasında, Edirne, Türkiye ve Dünya gündemini belirleyen haberler yer alırken ikinci sayfada genel olarak birinci sayfada yer alan bazı haberlerin devamı, dünya gündeminden haberler, ilanlar, reklamlar ve gazetenin künyesi bulunmaktadır. Reklamlar koyu renkli çerçeve içine alınarak birbirinden ayrılmıştır. Yine ikinci sayfada süreklilik arz etmemekle birlikte şiir, fıkra ve arkası yarın türünde yazı ve hikâyelerin yayınlandığı da olmuştur.

Gazetenin dili sade ve anlaşılır olmakla beraber; yazımda zaman zaman imla ve noktalama hatalarına rastlanmaktadır. Yazım ve imla yanlışlarının temel iki nedeni olduğu düşünülmektedir. Bunlardan ilki 1928 yılında gerçekleştirilen harf inkılabının ve 1932 yılında Türk Dil Kurumunun kurulması ile yapılan bazı değişikliklerin hala tam oturmaması; ikincisi ise dönemin basım tekniklerinden kaynaklı harf dizimi hatalarıdır. Genel anlamda gazetenin ilk sayfasının ilk sütununda başyazar Mustafa Kemal Özer'in yazıları yer alırken; sağ alt köşede bu sefer "Kilfarhoğlu" mahlasıyla yine Mustafa Kemal Özer'in, hicivli yazıları yer almaktadır (Bilar, 2006: 309). Bunların dışında incelemiş olduğumuz nüshalarda herhangi bir köşe yazarı ismine rastlanmamaktadır.

Vatandaş gazetesinin, adının hemen altında yer alan "Günlük Siyasi Demokrat Gazete" yazısından da anlaşılacağı üzere; incelemiş olduğumuz nüshalara bağlı kalarak, siyasi haberlerin ağırlıklı olduğu bir gazete olduğundan söz edebiliriz. Gazetenin incelemiş olduğumuz 2.124 nüshasında, 15.133 adet haber yer almaktadır. Yayınlanan haberlerden 2.982'si dünya gündeminden haberler, 2.228'i Edirne haberleri, 1.977'si siyasi, 996'sı ekonomi haberleri, 672'si ziraat ve hayvancılık haberleri olmuştur. Gazetede yer alan urtiçi ve yurtdışı haberlerhaber ajanslarından Zafer, Milliyet, Akşam ve Hürriyet gibi ulusal gazetelerden alıntılar yapılarak ulusal basından bir veya iki gün gecikmeli olarak verilmiştir. Gazete, yurtdışı haberleri için genellikle Associated Press (A.P) haber ajansı ve radyo yayınlarını kullanırken; yurtiçindeki haberler için de Ankara Haber Ajansı (ANKA), Türk Haberler Ajansı (T.H.A.), Anadolu Ajansı (A.A.) gibi haber ajanslarından yararlanmıştır. Yerelde haberler ise ilk elden okuyucuya iletilmiştir. Yararlanılan haber ajansları haber başlığının başında belirtilmiştir. İlk sayfanın, ilk sütunda genel anlamda, gazetenin başyazarı ve imtiyaz sahibi Mustafa Kemal Özer'in siyasi içerikli veya yerel sorunları ele aldığı köşe yazıları yer almaktadır. Birinci sayfanın, diğer sütunlarında ise uluslararası, ulusal ve yerel gazete ve ajanslardan derlenen haberlere yer verilmiştir Çeşitli kaynaklardan derlenmiş haberlerde, haberin başlangıcında ayrıç içinde kaynak ve tarih bilgisine yer verilmektedir. Vatandaş gazetesi, incelemiş olduğumuz nüshalarından hareketle dönemin gereği olarak iktidar partisinin yanında yer alarak yanlı yayın yapmıştır diyebiliriz. Gazetede sık sık Demokrat Parti il, ilçe ve ocak kongreleri haberleri yayınlanmıştır. Yayınlanan siyasi içerikli haberlerden hareketle de gazetenin DP'nin yayın organı gibi davrandığı söylenebilir. Nitekim gazetenin imtiyaz sahibi Mustafa Kemal Özer de, Nisan 1954'te DP İl İdare Kurulu Üyeliği'ni yürütmeye başlamış; 1957 yılı milletvekili seçimlerin de DP'den aday adayı olmuştur. Gazetenin ikinci sayfası genel anlamda reklam ve ilanlar için ayrılmıştır. Bu yüzden konunun gazetenin içerik yönünden incelenmesi başlığı altında verilmesi uygun olacaktır. Yayınlanan reklam ve ilanlar kutu içine alınarak veya koyu çizgiyle birbirinden ayrılmıştır. İlanlar genelde kayıp, kiralık ve satılık emlak, dernek ve kulüp ilanları ile ihale ilanlarıdır. Edirne Osmanlı döneminden beri av sahası olma özelliğini korumuştur. Bundan dolayıdır ki kulüp ilanlarına örnek olarak sık sık avcılar kulübü ilanları karşımıza çıkmaktadır.

A. Vatandaş gazetesine göre 1954-1957 Demokrat Parti dönemi

1. Demokrat Parti'nin yurt içi politikaları

1.1. 1954 yılı milletvekili seçimleri

DP'nin iktidara gelmesiyle birlikte muhalefet, seçim kanunu üzerinde değişiklik yapılması için harekete geçmiştir. Muhalefet kanadınca 1954 yılında yapılacak olan milletvekili genel seçimlerinden önce seçim kanununda değişiklik yapılması gündeme getirilmiş ve kanun değişikliği üzerinde çalışmak için bir komisyon kurulması kararlaştırılmıştır. Nihayetinde seçim kanun değişikliği tasarısı 17 Şubat 1954'de T.B.M.M.'de görüşülerek kabul edilmiştir. Değişen seçim kanununa göre seçim tutanakları yüksek seçim kurulunca incelenecek ve seçim listelerinin birer örneği de seçime katılan siyasi partilere verilecekti. (Vatandaş, 19.3.1954: 1). Ayrıca 12 Mart 1954'te gerçekleşen T.B.M.M. oturumunda milletvekili genel seçimlerinin 2 Mayıs 1954 tarihinde yapılması kararlaştırılmıştır. Meclis seçimlerden sonra 14 Mayıs 1954'te tekrar toplanma kararı alarak kendini feshetmiştir (Vatandaş, 13.3.1954: 1).

DP'nin aday yoklamaları neticesinde ise Rükünniddin Nasuhioğlu, Kemal Yaşinkılıç, Sabahattin Parsoy, Mehmet Enginün ve Hasan Maksutoğlu DP'nin Edirne milletvekili adayı olarak belirlenmiştir (Vatandaş, 29.3.1954: 1). Aday yoklamalarının ardından seçim kampanyaları başlamıştır. Adnan Menderes seçim yasaklarına kadar, yurt genelinde gezilerine çıkarak geniş katılımlı mitingler

düzenlemiştir (Vatandaş, 16.4.1954: 1). 25 Nisan 1954'te ise Edirne'de 20.000 kişinin katılım gösterdiği Trakya mitingini yapılmıştır (Vatandaş, 26.4.1954: 1).

25 Mart 1954 tarihinde toplanan ve üç gün süren CHP kurultayında Cumhuriyetçi Millet Partisi (CMP) ve Köylü Partisi ile seçimler için ittifak kararı alınmıştır (Vatandaş, 1.3.1954: 1). İktidar kanadı muhalefet partilerince yapılan ittifakı sert bir şekilde eleştirerek farklı siyasal görüşe sahip partilerin menfaatleri uğruna ittifak yoluna gittiklerini belirtmiştir (Vatandaş, 21.3.1954: 1).

CHP seçim kampanyası boyunca yurdun çeşitli yerlerinde mitingler düzenlerken; özellikle DP'nin iktidarı boyunca çıkarılan, yabancı sermayeyi teşvik kanunu ve petrol kanunu üzerinde eleştirilerde (Vatandaş, 19.4.1954: 1; Vatandaş, 20.4.1954: 1; Akşam, 16.4.1954: 1).

Seçim 2 Mayıs 1954'de tarihinde %88,6'ya varan katılım oranıyla gerçekleştirilmiştir. Halk seçimlere büyük ilgi göstermiştir (TUİK, 2012: 25). 3 Mayıs 1954 tarihli Vatandaş gazetesinde "Dün Yapılan Umumi Seçimlerde DP Tuşla Galip" başlığı ile verilen haberde seçim sonuçlarından duyulan memnuniyet belirtilmiştir (Vatandaş, 3.5.1954:1).

DP, dört yıllık iktidar döneminde yapmış olduğu icraatların meyvelerini toplamıştır. Alınan sonuçlara göre CHP seçimi yalnızca Malatya, Kars ve Sinop'ta önde noktalarken CMP'de Kırşehir'de kazanabilmiştir (Vatandaş, 3.5.1954: 1; Akşam, 3.5.1954: 1,2). TUİK verilerine göre kullanılan 9.095.617 oydan, %58,4'ünü DP, %35,1'ini CHP, %5,3'ünü ise CMP toplayabilmiştir. 541 koltuktan 503'ünü DP, 31'ini CHP, 5'ini CMP, 2'sini ise bağımsızlar kazanmıştır (TUİK, 2012: 25). Vatandaş gazetesinin "DP'nin Büyük Zaferi" olarak manşetten verdiği haberine göre ise 541 koltuktan 508'ini DP, 28'ini CHP, 5'ini de CMP kazanmıştır. Elde edilen verilere göre TUİK ve Vatandaş gazetesinin rakamlarının tam örtüşmediği görülmektedir. Bunu da TUİK'te kesinleşen neticeler yer almışken; yerel ve ulusal gazetelerin resmi olmayan neticeleri seçim ertesi okuyucuya duyurmasında acele ettiği şeklinde yorumlayabiliriz (Vatandaş, 4.5.1954: 1).

Seçimlere Edirne'deki katılım oranı %92,1 olmuştur. DP, oyların %61,4'ünü almıştır (TUİK, 2012: 47). Kullanılan 103.520 oyun 63.503'ünü DP, 36.309'unu CHP, 3.708'ini ise CMP almıştır. DP, Edirne'deki oy oranını 1950 seçimlerine göre 20.000 daha artırmıştır (Vatandaş, 4.5.1954: 1).

Seçim sonuçlarına göre yeni kabine Adnan Menderes tarafından 17 Mayıs 1954'te oluşturulmuştur. Fatin Rüştü Zorlu, Mürkerrem Sarol, Osman Kapani, Namık Gedik, Muammer Çavuşoğlu ve Behçet Uz yeni kabinede de tekrar yer almışlardır. Kenan Yılmaz, Yümnü Üresin, Rıfka Salim Burçak ve Ekrem Hayri Üstündağ ise kabine dışı kalmışlardır (Vatandaş, 18.5.1954: 1).

1.2. Eğitim politikaları

1954 yılından itibaren doğuya üniversitesi kurulması çalışmalarına hız verilmiştir (Taşdöven, 2013: 43). 1954-1957 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi kurularak eğitime başlanmıştır (Vatandaş, 25.7.1957: 1; Vatandaş, 4.10.1957: 1; Vatandaş, 9.10.1957: 2).

DP, 1954 yılında yapmış olduğu planlama çerçevesinde okulsuz köy kalmamasını hedefleyerek; 12 yıl içerisinde 17.440 okul binası yapılması planlanmıştır (Vatandaş, 9.9.1954: 2). Bunlardan 471 adedinin 1954 yılında yapılması hedeflenmiştir. Bu iş için Milli Eğitim Bakanlığı 12.708.500 lira ayırmıştır (Vatandaş, 6.5.1954: 1). Mevcut ilkokulların tamiri için ise 1954 yılı bütçesinden 1.952.000 lira

ayrılmıştır (Vatandaş, 18.4.1954: 1). 1950'de 59 olan lise sayısı ise 1957'ye gelindiğinde 108'e yükselmiştir (Vatandaş, 12.10.1957: 1).

Milli Eğitim Bakanlığı, öğretmenlerin her türlü ihtiyaçlarını karşılaması için 30 milyon lira sermayeyle öğretmenler bankası kurulmasını kararlaştırmıştır (Vatandaş, 29.9.1954: 1; Vatandaş, 15.5.1956: 1,2). Türkiye Öğretmenler Bankası Anonim Şirketi (TÖBANK) 14 Mayıs 1958 tarihinde kabul edilen 7118 sayılı kanunla kurulmuştur (Resmi Gazete, 25.5.1958). Kuruluşundan itibaren otuz dört yıl hizmet vermiş olan TÖBANK, 21 Mayıs 1992 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile Halk Bank'a devredilmiştir (Milliyet, 30.5.1992: 5; Milliyet, 2.6.1992: 4).

1.3. Sağlık politikaları

1950 yılında Sağlık Bakanlığınca yurt genelinde devlet hastaneleri, verem hastaneleri ve doğumevlerinin açılması için planlar hazırlanmıştı. Bu çerçevede yapılan çalışmalar sonucunda Türkiye'de 1949 yılında 198 adet hastane, 16 adet doğumevi bulunurken 1957 yılına gelindiğinde hastane sayısı 478'e, doğumevi sayısı 18'e yükselmiş ayrıca 221 adet de sağlık merkezi açılmıştır (Vatandaş, 10 Şubat 1954: 1). Ayrıca DP hükümeti, ihtiyaç halinde vatandaşlara hizmet sağlamak, ücretli ve ücretsiz kan ve plazma temin edilebilmek ve saklayabilmek için kan bankacılığına ayrı bir önem vererek çalışmaları başlatmıştır (Vatandaş, 5.2.1954: 1).

Bu dönemde önemli hastalıklardan biri olan veremle savaş hız kazanmıştır. 1946 yılında sayıları 4 olan verem hastaneleri, 1950'de 7'ye, 1953'te gelindiğinde ise 84'e yükseltilmiştir. Hastane sayısındaki artışa paralel olarak yatak sayıları da her geçen yıl artış göstermiştir. 1946'da 495 olan yatak sayısı, 1950'de 1097'ye, 1953'te 6357'ye yükselmiştir (Vatandaş, 15.1.1954: 1). Sanatoryumlar dışında 16 yaşından küçük hastaların tedavi edilebilmesi için çocuk verem hastanelerinin teşekkülü için çalışmalar başlatılmıştır (Vatandaş, 28.5.1954). Veremle mücadelenin hız kazanması için hazırlanan kanunla verem sanatoryumlarından vergi alınması sonlandırılırken, tedavi için gerekli olan ilaçlar üzerindeki gümrük vergileri de kaldırılmıştır (Vatandaş, 2.1.1955: 1).

Verem hastalığının yanısıra sıtma ile mücadele konusunda da çeşitli adımlar atılmıştır. İl merkezlerinde sıtma ile mücadele kursları açılırken; sıtma hastalığını yok etmek amacıyla 1956'da 5 yıllık bir plan hazırlanmıştır (Vatandaş, 5.2.1955: 1; Vatandaş, 9.8.1956: 1). Eylül 1956'da Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından, dünya üzerinden sıtma hastalığının kazanabilmesi çalışmaları çerçevesinde ülkemize 1,5 milyon dolarlık sıtma ile mücadele malzemesi gönderilmiştir (Vatandaş, 20.9.1956: 1,2; Vatandaş, 6.4.1957: 1). Veremle mücadele kapsamında, 1953'ten itibaren 1.850.000 kişi 1956 yılı içerisinde de 1.350.000 kişiye verem aşısı yapılmıştır (Vatandaş, 17.1.1957: 1).

1.4. Yerel seçimler

11 Mayıs 1955'te T.B.M.M. tarafından görüşülerek karara bağlanan yerel seçimleri kapsayıcı kanuna göre belediye seçimleri her dört yılda bir kasımın ikinci pazarında il genel meclisi seçimleri ise eylülün ilk pazarında yapılacaktır (Vatandaş, 13.5.1955: 1).

Bu çerçevede 7 Kasım'da gerçekleşen muhtar seçimleri olaysız ve sakin geçmiştir. Yurt genelinde seçime katılım düşük olmasına karşın (Milliyet, 8.11.1954: 1); Edirne'de hava yağışlı olmasına rağmen büyük bir katılım sağlanmıştır (Vatandaş, 8.11.1954: 1). Yapılan muhtar seçimlerini 1926 yerde DP kazanırken, 251 yerde CHP, 4 yerde CMP, 147 yerde ise bağımsızlar ve diğer parti adayları kazanmıştır (Milliyet,

8.11.1954: 1,7). Seçimlerin ardından muhalefet partileri tarafından, seçmenlere baskı yapıldığı şeklinde eleştiriler gelmiş ve mecliste sert tartışmalar yaşanmıştır. (Vatandaş, 17.11.1954: 1)

25 Eylül 1955'teki il genel meclisi seçimleri de sakin bir havada geçmiştir. Seçimler sonucunda yurdun büyük kısmında DP'li adaylar galip gelirken; Vatandaş gazetesi sahibi ve başyazarı Mustafa Kemal Özer de DP'den Enez İl Genel Meclisi üyeliğine seçilmiştir (Vatandaş, 27.9.1955: 1).

13 Kasım 1955 tarihinde Belediye Meclisi seçimleri tüm yurttan ve Edirne'de olaysız gerçekleşmiştir (Vatandaş, 14.11.1955: 1). CHP ve CMP seçimleri protesto ederek seçimlere katılmamışlardır (Eroğul, 1990: 114). 1946 seçimlerinden beri %37,72 ile en düşük katılım bu seçimlerde olmuştur (Güneş, 2013: 76). Edirne'deki seçimleri az bir farkla Türkiye Köylü Partisi (TKP) kazanırken (Vatandaş, 14.11.1955: 1) yurt genelinde ise DP'li adaylar seçilmişlerdir (Vatandaş, 15.11.1955: 1). 478 yerde 5.936 üyeliği DP, 156 yerde 1.539 üyeliği bağımsızlar, 11 yerde 112 üyeliği TKP, teşkilat harici olarak Denizli'nin Babadağ ilçesine seçimlere girmiş olan CHP'de 17 üyeliği kazanmıştır (Milliyet, 16.11.1955: 1). 3 Aralık 1955'te müstakil ve Köylü Partili üyelerden oluşan Edirne Belediye Meclisi toplanmış ve Ali Rıza Ataktürk'ten boşalan Belediye Başkanlığı'na seçimlerden 15 gün önce DP'den istifa ederek; seçimlere bağımsız aday olarak giren Nuri Alışkan seçilmiştir (Vatandaş, 5.12.1955: 1).

2. Demokrat Parti'nin yurt dışı politikaları

2.1. Balkan İttifakı

1950'li yılların başından itibaren Türkiye, Trakya'ya gelebilecek olası bir Sovyet saldırısına karşısı ittifak sağlayabileceği Balkan ülkeleri arayışına girmiştir. Yugoslavya ve Yunanistan da Balkanlarda kendini tehlikede gören ülkeler arasındadır. Sovyetler Birliği'ne bağlı Balkan ülkelerinin saldırgan tarzda politika üretmeleri Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan'ı ortak paydada buluşturmuştur (Tuncer, 2013: 77,78; Kodaman, 2013: 54).

Bu çerçevede 1952 yılından itibaren Türkiye ve Yunanistan cumhurbaşkanlarının karşılıklı ziyaretleri iki ülke ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlamıştır (Ayaz, 2015: 84). Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün 20-25 Ocak 1955 tarihlerinde gerçekleştirdiği Belgrad ziyareti, üç devletin ortak Balkan politikasının başlangıcını oluşturmuştur. Dış işleri bakanı Köprülü Belgrad ziyaretinden hemen sonra da 26-29 Ocak 1955'te Atina'yı ziyaret etmiştir. İkili görüşmelerin sonucunu ise Yunanistan Dışişleri Bakanı Stefanopoulos, Belgrad'a gerçekleştirmiştir (Tuncer, 2013: 81). Üç ülke arasındaki yoğun diplomatik ziyaretlerin neticesinde 28 Şubat 1953 tarihinde Ankara'da "Balkan Paktı" resmi adıyla "Dostluk ve İşbirliği Antlaşması" imzalanmıştır. (Kodaman, 2013: 54; Vatandaş, 6.2.1954: 1). Balkan Paktı'nın askeri ayağı olan Bled Antlaşması da (Balkan İttifakı) üç ülke dış işleri bakanlarının katılımıyla 9 Ağustos 1954 tarihinde imzalanmıştır. Anlaşma Türkiye tarafında bir sulh, refah ve emniyet unsuru olarak görülmüştür (Vatandaş, 14.8.1954: 1).

2.2 Pakistan Paktı

Sovyet baskısı karşısında ülkemiz yeni dostluk anlaşmaları arayışını sürdürmüştür. Bu çerçevede 1954 yılının Şubat ayı ortalarında, Türkiye ve Pakistan arasında müzakereler Karafiş'de başlamıştır. Görüşmeler ülkemiz açısından memnuniyet verici olarak görülürken; iki ülke arasında dostluk ve işbirliği paktı hazırlandığı vurgulanmıştır (Vatandaş, 13.2.1954: 1).

Bu bağlamda 29 Haziran 1953'te imzalanan Türkiye-Pakistan kültür paktının tasdik protokolü 18 Mayıs 1954'te Karşı'de Pakistan Dışişleri Bakanı Zarfullah Han ve Karşı Büyükelçimiz Rafet Arbel'in katılımıyla imzalanmıştır (Vatandaş, 21.5.1954: 1). Türk-Pakistan Kültür Paktı'nın T.B.M.M. tarafından onaylanması haberi 13 Haziran tarihli Vatandaş gazetesinde "Meclis Türk Pakistan dostluk paktını tasdik etti." manşetiyle duyurulmuştur (Vatandaş, 13.6.1954: 1).

2.3. Bağdat Paktı

Vatandaş 9 Şubat tarihli sayısında Başbakan Menderes'in Türk-İrak Paktı'na dair demecini manşetten duyurmuştur. Menderes, demecinde tutulan yolun bütün Arap devletlerinin hayrına olduğunu Suriye, Lübnan ve Ürdün'ün gerektiği şekilde hareket edeceği inancının tam olduğunu belirtirken, Mısır'ın hiddetini de kardeş kızgınlığına benzetmiştir (Vatandaş, 9.2.1955: 1).

23 Şubat 1955'te Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu, Türk-İrak Paktı'nı imzalamak üzere Bağdat'a gitmiştir (Vatandaş, 25.2.1955: 1). 24 Şubat 1955'te iki devlet arasında pakt imzalanmış; ertesini gün de Menderes ve Zorlu yurda geri dönmüştür (Vatandaş, 26.2.1955: 1). Bağdat Paktı, 26 Şubat 1955'te iki devletin de meclislerinde onaylanarak resmen yürürlüğe girmiştir (Vatandaş, 28.2.1955: 1). 1955 Mart ayının sonlarında İngiltere Bağdat Paktına dâhil olmuştur (Vatandaş, 31.3.1955: 1; Akşam, 5.4.1955: 1,2). Irak ve Türkiye arasında imzalanan pakta, iki devlet müştereken yayınladığı bir tebliğle Pakistan'ı ve İran'ı da davet etmiştir (Vatandaş, 31.5.1955: 1; Akşam, 5.4.1955: 1,2). Nihayetinde Ekim 1955'te İran'da Bağdat Paktı'na dâhil olmuştur (Vatandaş, 13.10.1955: 1; Eroğul, 1990: 101). Bağdat Paktı sonraları CENTO ismini almış; İran Devrimi ve Sovyetlerin dağılmasıyla da önemini yitirmiştir (Sertkaya, 2008: 118).

2.4. Kıbrıs Meselesi ve "6-7 Eylül Olayları"

1950 seçimleriyle birlikte idareyi devir alan DP, iktidarı boyunca azınlıklara karşı ılımlı bir politika izlemiştir. Bu dönemde Yunanistan'la ilişkileri iyileştirebilecek bir adım olarak Heybeliada Ruhban Okuluna yabancı öğrenci kabulüne izin verilmiştir. İki ülke arasındaki ılımlı hava 1951 yılından itibaren Yunan kamuoyuna yansıyan Kıbrıs'ı ilhak etme söylemleriyle birlikte gergin bir hal almıştır. 10 Kasım 1954 yılında Grivas öncülüğünde kurulmuş olan EOKA ve onların ideali olan ENOSİS Kıbrıs Adası'nda var olan gerginliği artırmıştır (Ayaz, 2015: 84,85).

Yunan hükümetinin desteği ve teşvikiyle On İki Ada dahil olmak üzere bütün Yunanistan'da Kıbrıs için gösteriler tertip edilmeye başlanmıştır (Vatandaş, 15.1.1954: 1). Kıbrıs adasında da Baş Papaz Makarios öncülüğünce Rumlar Yunanistan'a ilhak yönünde gösteriler yapmışlardır (Vatandaş, 26.1.1954: 1; Vatandaş, 21.8.1954: 1). Ağustos 1954'te Türkiye Milli Talebe Birliği Federasyonu bir (beyanname) yayınlayarak; Atatürk döneminden bu yana tesis edilmeye gayret edilen Türk-Yunan dostluğuna zarar verebilecek hareketlerden kaçınılacağı; ancak Kıbrıs'ın hiçbir zaman Yunanistan'a ait olmadığı, gerekli durumda Kıbrıs için hiçbir fedakârlıktan kaçınılmayacağı belirtilmiştir (Vatandaş, 26.8.1954: 1). Türkiye Milli Talebe Birliği Federasyonu ilerleyen günlerde "Türk Kıbrıs İçin Anavatan Komitesi" ni kurarak Kıbrıs'taki muhtelif teşekküllerle görüşmek üzere Türkiye'ye davet edilmiştir (Vatandaş, 7.9.1954: 1). Hükümet kanadında ise Menderes, başkalarının yaptıkları tahriklere benzer hareketlerin yurdumuzda da gerçekleştirilmesinin milli menfaatlerimize aykırı olduğunu belirterek düzenlenmek istenen mitinglere izin vermemiştir (Vatandaş, 10.9.1954: 1).

Yunan radyolarında da tehditkâr yayınlar yapılarak 5 Kasım 1954'te Kıbrıs için kan dökebileceklerinden söz etmeye başlamışlardır. Benzer yayınlar muhtelif zamanlarda arkası kesilmeden devam etmiştir (Vatandaş, 8.11.1954: 2; Vatandaş, 13.4.1955:1).

Edirne'de Rumca yayın yapan Embres gazetesi 19 Mayıs 1955'teki sayısında Makarios ve Yunan hükümetinin Kıbrıs'ı ilhak politikalarını tasvip eden bir yazı yayınlanmıştır (Vatandaş, 20.5.1955: 1). Kıbrıs tarafında da gösteri ve taşkınlıkların ardı arkası kesilmemiştir (Vatandaş, 27.5.1955: 1; Vatandaş, 11.6.1955: 1; Vatandaş, 13.6.1955: 1; Vatandaş, 17.6.1955: 1).

30 Haziran 1955'te İngiltere başbakanı Eden, Türk ve Yunan taraflarını Kıbrıs meselesini görüşmek üzere 29 Ağustos'ta Londra'da düzenlenecek konferansa davet etmiştir (Vatandaş, 2.7.1955: 1; Vatandaş, 28.7.1955: 1).

29 Ağustos'ta Londra'da başlayan konferansta önce Yunan tarafı daha sonra da Türk tarafı görüşlerini savunmuştur. Ancak somut bir adım atılmamıştır (Vatandaş, 31.8.1955: 1). Görüşmelerin ikinci kısmı 6 Eylül'de başlamış, Dış İşleri bakanımız Zorlu, İngiltere başbakanı Eden ile yapmış olduğu görüşmede, Yunanistan lehine alınacak bir kararın kesinlikle kabul edilemeyeceğini vurgulamış ve Türklere geniş konfederal haklar tanınması halinde geniş muhtariyeti devre dışı bırakan İngiliz planının kabul görebileceği üzerinde durulmuştur (Vatandaş, 7.9.1955: 1).

Londra Konferansı'nda ikinci basamak görüşmelerinin başladığı Salı günü yayınlanan İstanbul Ekspres gazetesi "Atamızın Evi Bombayla Hasara Uğradı" manşetiyle çıkmıştır (İstanbul Ekspres, 6.9.1955: 1). Olayın radyodan da saat 13.00 bülteni ile duyurulması "6-7 Eylül Olayları" olarak adlandırılan hadiselerin başlangıcı olmuştur (Ayaz, 2015: 87). Bunun üzerine Londra Konferansı kesin bir sonuç elde edilemeden 8 Eylül 1955'te dağılmıştır (Vatandaş, 9.9.1955: 1).

İstanbul ve İzmir'de tahrikçilerin de olayları alevlendirmesi neticesinde arzu edilmeyen hadiseler meydana gelmiştir. Olaylar esnasında bazı kiliseler yakılırken Rum vatandaşlara ait dükkanlarda zarar görmüştür Müdahalelerde polisins yetersiz kalması üzerine olay yerlerine askeri güçler sevk edilerek sükunet sağlanabilmiştir. Olaylara karışanlar hakkında tahkikat başlatılmış, zanlıların bir kısmı da yakalanmıştır (Vatandaş, 8.9.1955: 1) Olayların akabinde İstanbul, İzmir ve Ankara'da sıkıyönetim ilan edilmiştir (Vatandaş, 9.9.1955: 1). Vatandaş gazetesinde yağmacılık ve talan yaptığı tespit edilen 2.000 kişi sıkıyönetim komutanlığınca tutuklandığı haber verilirken gazetenin ertesi günkü sayısında bugüne kadar 300 kişinin tutuklandığı duyurularak, tutuklananların sayısı konusunda çelişkiye düşülmüştür (Vatandaş, 9.9.1955: 1; Vatandaş, 10.9.1955: 1). Ulusal basına baktığımızda da aynı çelişkili ifadeler rastlıyoruz. 7 Eylül tarihli Akşam gazetesinin haberine göre olaylarla ilgisi bulunan 2.000 kişi (Akşam, 1955: 1) 8 Eylül tarihli Milliyet gazetesi'nin haberine göre de 2.057 kişi tutuklanmıştır (Milliyet, 8.9.1955: 1). Aynı tarihli Vakit gazetesinde 2.032 yağmacının ifadesi alınmış bunlardan 25'i tutuklandığı yazmaktadır (Ayaz, 2015: 89). Ayrıca yağmaya karışanlar arasında Rum vatandaşların olduğu da tespit edilmiştir. Taksim'de Kosta ve Yani isimlerinde iki Rum vatandaşın evlerinde yapılan aramada 30.000 lira değerinde yağma eşyasına rastlanmıştır (Vatandaş, 14.9.1955: 1; Akşam, 9.9.1955: 1).

İçişleri Bakanlığı tarafından 20 Eylül'de, 6-7 Eylül olaylarını tetkik komisyonun kurulduğu ve göreve başladığı duyurulmuştur (Vatandaş, 22.9.1955: 1). Olaylardan sonra ilan edilen ve ardından 3 ay süreyle uzatılan sıkıyönetim de 7 Haziran 1956'da sona ermiştir (Vatandaş, 6.6.1956: 1).

Zarar gören vatandaşların zararlarının telafisi konusunda incelemiş olduğumuz Vatandaş gazetesinde yayınlanan iki haber dışında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. İlk olarak 12 Eylül 1955'te yayımlanan haberden yardım cemiyeti kurulacağını ve yaklaşık iki yıl sonra 22 Temmuz 1957'de yayınlanan haberden de, 6-7 Eylül olaylarında zarar görenlerin tazminatları hakkında 6.684 numaralı kanun gereğince karar alındığını ve derhal ödemelerin başlanması kararlaştırıldığını öğreniyoruz (Vatandaş, 22.7.1957: 1). Zararların tazmini konusu ulusal basında daha geniş yer bulmuştur. Olayların hemen sonrasında Maliye Bakanlığı, bankalara tebligatta bulunarak zarar gören vatandaşlara kredi kolaylığı sağlanması ve ilgililerin borçlarının ertelenmesi istemiştir (Akşam, 9.9.1955: 1). Hükümet zarar gören vatandaşların işlerinin başına dönmeleri ve zararlarının karşılanacağı yönünde bir tebliğ de yayınlamıştır (Akşam, 10.9.1955: 1). Kurulan yardım komitesi faaliyete geçmiş ve bir günde 600.000 lira toplamıştır. Ayrıca işsiz kalan vatandaşlarımız için Kızılay tarafından 100.000 lira toplanmıştır (Akşam, 11.9.1955: 1). Kampanya boyunca çeşitli banka ve şirketler yardımda bulunarak katkı sağlamışlardır (Akşam, 16.9.1955:1; Akşam 22.9.1955: 1).

3. Demokrat Parti'nin ekonomi politikaları

Ülkemizde 1950 yılında yapılan sanayi sayımından itibaren, dört yıl içerisinde, 20'den fazla işçi sayısına sahip olan 695 fabrika daha açıldığı görülmektedir (Vatandaş, 14.3.1954: 1). Bankaların sanayi kuruluşları için verdikleri kredi miktarı 1951 yılında 176.731.699 lira iken, 1954 yılında 549.705.980,003 lirayı bulmuştur. 1950 yılında ülkemizde 2.335 adet fabrika varken, 1954 yılındaki fabrika sayısı 4.527'yi bulmuştur (Vatandaş, 1.2.1955: 1).

1954 yılı sonlarından itibaren, ekonomide görece bir durgunluk yaşanmaya başlamıştır. DP'nin ilk döneminde tarımda gerçekleşen önemli hamleler ve üretim artışı sayesinde milli gelirden önemli oranda artış sağlandığından ekonomide hatırı sayılır bir bunalım yaşanmamıştır (Eroğul, 1990: 106). 1954 yılından itibaren mevsimsel etkilerle tarım üretiminde düşüş yaşanmıştır. İhraç mallarına olan talebin düşmesi üzerine ortaya çıkan tıkanmaya tepki olarak ithal mallarına karşı da sınırlama getirilmiştir. 1954 yılı öncesinde ithalatın %20-%25'ini oluşturan tüketim mallarının ithalattan payı %10'a düşmüştür. Bu gerileme de beraberinde mal yokluklarına, karaborsa ve kuyruklara neden olmuştur (Borotav, 2003: 108). 18 Mayıs 1956'da hükümetin önceki vaatlerine ters düşen ancak; mal ve hizmetlerin dağılımı ve fiyatlandırmasının düzenlenmesinde hükümete artan bir yetki veren Milli Koruma Kanunu T.B.M.M'den geçmiştir (Vatandaş, 8.6.1956: 1; Ahmad, 1996: 183).

16 Ocak 1954'te Yabancı Sermayeyi Teşvik Tasarısı mecliste müzakere edilerek; muhalefet kanunlaşmıştır (Vatandaş, 20.1.1954: 1). Kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte dokuz ay içerisinde 21 milyon liralık yabancı sermaye yatırımı yapılmıştır (Vatandaş, 8.9.1954: 1). 1955 yılı içerisinde Amerika ve Almanya başta olmak üzere Hollanda, Belçika, Fransa, İtalya, Avusturya, İsrail ve İsviçre'ye bağlı firmalar ülkemize yatırım yapmak için izin almışlardır (Vatandaş, 3.1.1955: 1).

1954 yılının ilk aylarında hükümetçe petrol kanun tasarısı hazırlanarak; 7 Mart 1954 yılında meclise sevk edilmiş ve kanunlaşmıştır (Vatandaş, 23.2.1954: 1; Vatandaş, 9.3.1954: 1). 15 Mart tarihli Vatandaş gazetesi "Petrol Kanununun Tatbikatı Başlıyor" manşetiyle çıkmıştır. Haberde İşletmeler Bakanı Sıtkı Yırcalı'nın açıklamalarına yer verilmiştir. Yırcalı'nın beyanatına göre, ülkemizin petrol üretimi 2-3 sene zarfında %300 artış göstermiştir. 1953 yılı içerisindeki üretim 7.000.000 varil bulmuştur. Petrol kanunuyla birlikte yatırım yapmak isteyen petrol şirketleri için yasal zemin hazırlanmıştır (Vatandaş, 15.3.1954: 1). 2 Mayıs 1955'te petrol kanunu üzerinde değişikliğe gidilerek; piyasa fiyatı ve kuyu başı fiyatın tespiti, sondaj esasları ve maksadının tarifeye eklenmesi, petrol konusunda özel teşebbüslerin

teşvik edilmesi v.b. hususlar kanuna eklenmiştir (Vatandaş, 5.5.1955: 1). 1957 yılına gelindiğinde 12 petrol şirketi ülkemizde sondaj çalışmalarına devam etmiştir (Vatandaş, 11.1.1957: 1).

1950-1953 yılları arasında ülke yılda %13'lük bir ekonomik büyüme gösterirken; 1954 yılında ülkenin büyüme oranı %9,5'a düşmüştür. Yaşanan bolluk yıllarının ardından ülke yılda yaklaşık %18 yükselen enflasyonlu yıllara girmiştir (Ahmad, 1996: 177; Ahmad, 2007: 119). Hükümet artış gösteren pahalılığa karşı bir takım tedbirler alarak fiyatları düşürme yoluna gitmek istemiştir. Alınan tedbirlere göre, Sümerbank mamullerinin fiyatları düşürülmüştür. Üreticinin sattığı fiyatla tüketicinin aldığı fiyat arasındaki farkı azaltmak üzere İsviçre'den uzmanlar getirilerek raporlar hazırlanmış ve bu çerçevede tedbirler alınmıştır. Son olarak da perakende kar hadleri %5'e indirilmiştir (Vatandaş, 23.3.1954: 1). Yaklaşık altı ay sonra kar hadleri kararnamesi tekrar değiştirilmiştir. Kararnamenin değişmesiyle birlikte fiyatlar tekrar artış göstermiştir (Vatandaş, 25.9.1954: 1).

DP, yurttan o yıllarda ekonominin bel kemiği olan tarıma büyük önem vermiştir. Tarımın ülkemizde gelişmesi için de bir takım tedbirlere başvurulmuştur. 1954 yılı itibariyle çiftçilere 13.550 traktör dağıtılmıştır. İskenderun'da kimyevi gübre ihtiyacını karşılamak amacıyla süperfosfat fabrikası açılmış ve 1954 yılı itibariyle üretime başlamıştır (Vatandaş, 14.5.1954: 1). Marshall yardımlarıyla elde edilen tarım makinelerinin yedek parça ihtiyacını karşılamak ve bu makinelerin tamirinin yapılabilmesi için kalifiye eleman yetiştirmesini sağlamak amacıyla bu dönemde de çeşitli adımlar atılmıştır. 1954 yılı başlarında, İşletme Bakanlığı, Tarım Bakanlığı ve Makine Kimya Endüstrisi, tarım makine ve teçhizat üretimi için mutabakata varmıştır. Hükümet böylelikle bolca ihtiyaç duyulan yedek parça ve tarım aletlerinin eksikliğini gidermeyi amaçlamıştır (Vatandaş, 6.1.1954: 1). Ayrıca dışarı döviz çıkışını önlemek ve yeni iş sahalarının açılmasını teşvik etmek amacıyla zirai alet üretimi için etüdler yapılmıştır (Vatandaş, 31.7.1954: 1). 1955 yılı sonu itibariyle Zirai donatım tarafından çiftçiye 29 milyon liralık zirai alet ve gübre yardımı yapılmıştır (Vatandaş, 27.12.1955: 1). 1957 yılında ise zirai donatım tarafından çiftçiye yapılan zirai alet yardımı 75 milyon lirayı bulmuştur (Vatandaş, 13.8.1957: 1). Ayrıca 1957 yılının ilk altı aylık periyodunda çiftçiye 49.475.645 liralık yedek parça yardımı yapılmıştır (Vatandaş, 6.12.1957: 1).

1954 yılı içerisinde zirai bilgi ve becerilerimizi geliştirmek amacıyla dört genç çiftçi ve hayvan yemi olarak kullanılacak mahsullerin üretimi ve hayvan çiftliklerinin idaresi konularında son teknolojileri tetkik amacıyla 11 ziraat teknisyeni Amerika'ya gönderilmiştir (Vatandaş, 31.1.1954: 1; Vatandaş, 30.8.1954: 1). 1957 yılında ise 200 çiftçi Almanya'ya gönderilirken, 46 ziraatçı da Amerika'ya gönderilmiştir (Vatandaş, 26.3.1956: 1; Vatandaş, 2.4.1957: 1). Ziraat Bakanlığı tarafından yurdun muhtelif bölgelerinde ziraat aletlerinin kullanımı ile ilgili kurslar açılmıştır.

1954 yılında Tarım Bakanlığı tarafından Yüksek Ziraat Şurası kurulması hususunda kanun tasarısı hazırlanmıştır. Tasarıya göre şura altı ayda bir toplanacak ve tarım bakanlığının hazırlamış olduğu projeleri inceleyerek lüzumlu gördüğü tedbirlerin alınması hususunda tavsiyede bulunacaktı (Vatandaş, 4.2.1954: 1).

Uzun yıllar boyunca Trakya'daki sığırların telef olmasına sebep olan hastalıkların araştırılması için tarım bakanlığınca dört veteriner görevlendirilmiş, yapılan tetkikler neticesinde bu hastalıklara çözüm olarak aşı ve serumlar üretilmiştir (Vatandaş, 7.2.1954: 1). Tarım Bakanlığı'nca 1953 yılında 9 milyon hayvana aşı ve serum tatbik edilirken; 1954 yılında bu sayı 15 milyona çıkarılmıştır (Vatandaş, 18.2.1954: 1). 1954 yılının ortalarına doğru özellikle hayvanlara çok zarar verdiği görülen şarbon, şap ve çiçek hastalıklarına karşı mücadele edilebilmesi için Veteriner Bakteriyolojisi Enstitülerine aşı ve serum

imalatını hızlandırmaları için talimat verilmiştir (Vatandaş, 9.5.1954: 1). Ağustos 1955'te sığır ıslah ve yetiştirme işleri için geniş bir faaliyet programı hazırlanmıştır. Programda kullanılmak üzere bütçeden 1955 yılı için 400.000 lira kaynak ayrılmıştır. (Vatandaş, 23.8.1955: 1) Dokuma sanayiinin ihtiyaç duyduğu ince yapağının karşılanabilmesi için koyun ıslahı çalışmaları yapılmıştır. Bu bağlamda 4.967 baş koç, koyun ve tiftik damızlığı cüz'i bir bedelle üreticiye dağıtılmıştır (Vatandaş, 5.10.1957: 1).

Devlet üretme çiftlikleri için beş yıllık bir faaliyet programı hazırlanmıştır (Vatandaş, 12.9.1956: 1). Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü tarafından 1957 yılı iş programı gereğince pamuk, mısır ve çeltik tohumlukları köylüye ulaştırılmıştır. Yeni iş programına göre 1.114.370 adet meyvalı ve meyvesiz fidan, 1.980.000 adet çeşitli sebze fidesi, 277.500 asma çubuğu, 112.000 adet çeşitli aşı kalemi, 2.000 koç, 350 damızlık boğa, 25.000 adet piliç, 100.000 adet damızlık yumurta ve 200 arı kovanının dağıtımı sağlanmıştır (Vatandaş, 4.2.1957: 1).

13 Mayıs 1953'te kabul edilen Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu'nun gereği olarak hükümetçe 50 milyon liralık turizm kredisi fonu ayrılması kararlaştırılmıştır (Resmi Gazete, 22.5.1953: 1; Vatandaş, 6.1.1954: 1). Ayrılan bu fonla yurdun çeşitli yerlerinde turistik oteller yapılması planlanmıştır. Özel teşebbüs sahiplerine de lüzum ve ihtiyaca göre kredi verileceği duyurulmuştur (Vatandaş, 6.1.1954: 1).

Sermayesinin büyük çoğunluğunu özel teşebbüslerin oluşturduğu, 4-5 milyon lira sermayeli bir turizm bankası oluşturulması için çalışmalar yapılmıştır. Bankanın özellikle Ege Bölgesinde faaliyet göstermesi planlanmıştır (Vatandaş, 11.10.1954: 1). Bergama'da faaliyete geçecek bankanın, ilk aşama turist çekecek tesislerin ve Ege Bölgesinde 3 adet turistik otelin inşası işine başlayacağı belirtilmiştir (Vatandaş, 21.10.1954: 1).

7 Eylül 1956 tarihli Vatandaş gazetesi "Türkiye'yi Harice Tanıtmak İçin Geniş Ölçüde Çalışmalar" manşetiyle çıkmıştır. Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü, ülkemizi yabancı ülkelere tanıtmak amacıyla geniş bir tanıtım faaliyetinde bulunmuştur. Amerika'da ödül almış olan bir firmaya "Türkiye'nin Kalkınması" konulu tanıtım filmi hazırlanmıştır. Ayrıca 66 vilayetin renkli fotoğraf albümü hazırlanmış ve Fransa'da Türkiye adlı turistik bir kitap basılması için girişimde bulunulmuştur (Vatandaş, 7.9.1956: 1). Türkiye'ye gelen yabancı turistlere tarihi eserleri ve turistik yerleri gösteren broşürler hazırlanmıştır (Vatandaş, 2.8.1957: 1).

Yurdun çeşitli yerlerinde meydana gelen su taşkınlarının önlenmesi amacıyla Bayındırlık Bakanlığı tarafından dere ıslahı çalışmaları yapılmıştır (Vatandaş, 15.2.1954: 1). Mayıs 1954 itibarıyla büyük barajların yapımıyla ilgili olarak Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Barajlar Başkanlığı kurulmuştur. Seyhan, Hirfanlı, Demirköprü ve Kemer barajlarından sonra Yeşilirmak, Dicle ve Fırat barajları için projeler hazırlanmıştır. Yurttaki diğer küçük çaplı su işlerine de 1 milyar lira harcanmıştır (Vatandaş, 7.5.1954: 1). Bayındırlık Bakanlığı tarafından 1955 yılında 17 adet hidroelektrik barajı projesi hazırlanmıştır (Vatandaş, 18.12.1954: 1). Aralık 1956'da yapımı tamamlanan Sarıyar Hidroelektrik Santrali devlet erkânının katılımıyla gerçekleştirilen bir törenle açılmıştır (Vatandaş, 1.12.1956: 1).

Ekim 1957'de İstanbul Boğazı'na yapılması planlanan Boğaziçi Köprüsü için Fransız şirketi ile DP hükümeti arasında mutabakata varılarak anlaşma imzalanmıştır. Köprü'nün yapım işine ise ancak 1970 yılına gelindiğinde başlanabilmiştir (Vatandaş, 22.10.1957 :2; Sabah, 2018).

B. Vatandaş gazetesine göre 1957-1960 Demokrat Parti dönemi

1. Demokrat Parti'nin iç politikaları

Adres Rumeli Tarih Araştırmaları Dergisi Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8 Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714 e-posta: editor@rumelitarikh.com tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616	Address Rumeli Journal of Historical Studies Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8 Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714 e-mail: editor@rumelitarikh.com, phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616
---	--

1.1. 1957 yılı milletvekili seçimleri

DP grubu, 1950 seçimlerinden sonra dört yıllık başarılı bir dönemin ardından, 1954 seçimlerine daha büyümüş olarak katıldı ancak; parti içi disiplini sağlamakta zorlandı. 1955 yılı içerisinde yurt genelindeki DP il ve ilçe kongreleri genel anlamda hararetli bir havada gerçekleşti. Parti içi muhalefet öyle bir hal almaya başladı ki bakanlık görevinde bulunmuş vekillerden bile sert eleştiriler gelmeye başladı (Eroğul, 1990: 112). 28 Temmuz tarihli Vatandaş gazetesi, DP'nin dört kurucusundan biri olan Fuat Köprülü'nün Dış İşleri Bakanlığı'ndan ayrılışını "Kabinede Değişiklik Oldu" manşetiyle duyurdu (Vatandaş, 28.7.1955: 1). 6-7 Eylül olaylarının ardından parti içi muhalefet kanadı daha belirgin bir hal almaya başladı. Partinin önde gelen isimlerinden Feridun Ergin, Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Fethi Çelikbaş, Mükerrerrem Sarol, Menderes'e açıkça eleştirilerde bulunarak aleyhinde konuşmaya başladılar (Eroğul, 1990: 112). Böyle bir ortamda 15 Ekim 1955'te DP 4. Büyük Kongresi toplandı. Adnan Menderes 1.284 delegenin oy kullandığı Parti Genel Başkanlığı seçiminde 1.247 oyla tekrar genel başkan seçildi. Parti Genel İdare Heyeti seçimlerinde: Fuat Köprülü 1.004, Refik Koraltan 986, Samet Ağaoğlu 967, Sıtkı Yırcalı 935, Tevfik İleri 852, Emin Kalafat 845, Rıfki Salim Kurçak 849, Kamil Gündeş 631, Atıf Benderlioğlu 624, Remzi Birand 569, Osman Şevki Çiçekdağ 556, Celal Ramazanoğlu 408, Mükerrerrem Sarol 399, Rauf Onursal 391 oy aldılar (Vatandaş, 17.10.1955:1). Seçimlerde dikkat çekici husus, Menderes'le gittikçe arası açılan Fuat Köprülü'nün, Menderes'ten sonra en fazla oyu almış olmasıdır (Eroğul, 1990: 113).

Gerek meclisteki muhalefetin gerekse parti içi muhalefetin baskılarından bunalan hükümet erken seçim kararı almak zorunda kaldı Eylül 1957'de normal seyrinde 1958 yılında yapılması gereken Milletvekili Genel Seçimleri ile ilgili erken seçim haberleri çıkmaya başladı. 6 Eylül tarihli Vatandaş gazetesi "Seçimlerin 27 Ekimde Yapılması Muhtemel" manşetiyle çıkıyordu (Vatandaş, 6.9.1957: 1). DP, meclis grubunda erken seçim görüşüldü ve seçimlerin 27 Ekim 1957'ye alınması kararlaştırıldı (Vatandaş, 7.9.1957: 1).

DP, 7 yıllık iktidar döneminde yaşadığı tüm olumsuzluklara ve ekonomideki aşağı yönlü ivmeye rağmen seçimleri tekrar önde tamamlamıştır. 28 Ekim tarihli Vatandaş gazetesi "Mebus Seçimleri DP'nin Yeni Bir Zaferi ile Sona Erdi" manşetini veriyordu. Haberin devamında, seçimlerin tam bir sükûnet ve huzur ortamında geçtiği ve alınan ilk sonuçlara göre, DP'nin 47 ilde, CHP'nin 16 ilde, CMP ve Hürriyet Partisinin ise birer ilde seçimleri önde tamamladığı belirtiliyordu (Vatandaş, 28.10.1957: 1). Bir gün sonra yayınlanan ve kesinleşen seçim sonuçlarına göre DP: 425, CHP: 173, CMP: 4 ve Hürriyet Partisi: 4 milletvekili çıkarmıştı (Vatandaş, 29.10.1957: 1). Ulusal gazetelerdeki rakamlar ise Vatandaş gazetesine yakın olmakla birlikte farklılık gösteriyordu (Milliyet, 29.10.1957: 1; Hürriyet, 28.10.1957: 1). TÜİK'ten edindiğimiz bilgiye göre ise, DP: 424, CHP: 178, CMP: 4 ve Hürriyet Partisi: 4 milletvekili çıkarmıştır (TÜİK, 2012: 11). DP yürürlükte olan seçim kanunu çerçevesinde seçim sonuçlarına göre tek başına iktidara devam etmiştir; Ancak 1957 seçimlerinde muhalefet partilerinin toplam oyu 4.758.000 iken DP'nin oy sayısı 4.407.000'de kalmıştır. 1957 seçimleriyle birlikte muhalefet vekil sayısını artırırken, DP hem oy hem vekil sayısı olarak ciddi manada kan kaybetmiştir. (Karpaz, 2010: 505).

Seçimlerin sona ermesiyle birlikte CHP İstanbul'un da içinde bulunduğu 15 ildeki neticelere itiraz etmiş; yapılan itirazların bir kısmı da kabul görmüştür (Milliyet, 29.10.1957: 1; Milliyet, 31.10.1957: 1). 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı münasebetiyle yapılan törenlerde birçok ilde olaylar çıkmıştır (Milliyet, 30.10.1957:1). İncelemiş olduğumuz Vatandaş gazetesi, seçimlerin neticelenmesinin ardından DP'nin zaferinden söz etmekle yetinmiştir. Gerek seçimden sonra yapılan itirazlara gerekse yurdun çeşitli

yerlerinde çıkan olaylara gazetede yer verilmemiştir. 1 Kasım'da toplanan TBMM'de Celal Bayar tekrar cumhurbaşkanı seçilirken, Refik Koraltan da tekrar meclis başkanı seçilmiştir (Vatandaş, 2.11.1957: 1).

1.2. Eğitim politikaları

1957 yılı sonrası DP eğitim politikaları önceki dönemlerin devamı niteliğinde olmakla birlikte; daha önce sık sık karşılaştığımız yurt genelindeki okul inşası haberlerine, Edirne'yi kapsayan bazı haberler dışında bu dönemde pek rastlamamaktayız.

Eylül 1958'de 1958-1959 Eğitim-Öğretim Yılı'nda öğrencilere defter ve kitapların ucuz bir şekilde ulaştırılması için Milli Eğitim Bakanlığı çalışma yapmış Ve ucuz defter temini için bakanlığın kendi imkanları kullanılmıştır (Vatandaş, 16.9.1958: 1).

Özellikle İstanbul, İzmir, Ankara gibi büyük şehirler başta olmak üzere trafiğin önemli bir hal alması üzerine, öğrencilerin bu konuda bilinçlenmelerini sağlamak için, Milli Eğitim Bakanlığı harekete geçmiştir. İlk ve orta dereceli okullarda Trafik dersi okutulması kararlaştırılarak; dersi okutacak öğretmenlere yetiştirme kursları açılmıştır (Vatandaş, 14.10.1958).

Eğitim sistemimizin değişikliği için çalışmalar başlatılarak yurtdışına gözlemciler gönderilmiştir; ancak bu konunun devamı niteliğinde gerekli adımlar atılamamıştır (Vatandaş, 5.12.1958: 1).

Bir kısım ortaokul ve lise öğretmeninin, kendi öğrencilerine dersane açmak suretiyle ders verdiğinin anlaşılması üzerine, 1959 yılı sonlarında Milli Eğitim Bakanlığı'nca ülke genelindeki dersaneler için bir genelge yayınlanmıştır. Yayınlanan genelgeyle dersane açılması ve işletilmesi konusu sıkı denetim altına alınmıştır (Vatandaş, 21.12.1959: 1).

22 Mayıs 1959 tarihli Vatandaş gazetesi "İstanbul ve Edirne'de 2 Harp Okulu Açılmasına Karar Verildi" manşetiyle çıkmıştır. Edirne'ye harp okulu açılması haberinin Vatandaş gazetesinde manşetten verilmesi şehir için ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Haberin devamında da Ankara'da bulunan harp okulunun fakülte haline getirilerek buradan doğan açığın Edirne ve İstanbul'a açılacak okullarla giderileceği vurgulanmıştır. Ayrıca konunun yakın zamanda mecliste görüşüleceği de bildirilmiştir (Vatandaş, 22.5.1959: 1). Ankara'daki harp okullarının akademiye dönüştürülmesi konusundaki kanun taslağı 22 Ocak 1960'da Milli Eğitim Bakanlığı ilgili komisyonunda görüşülmeye başlanmış ancak; tasarı DP hükümeti döneminde kanunlaşmamıştır (Vatandaş, 22.1.1960: 1).

1.3. Sağlık politikaları

DP'nin bu döneminde de önceki dönemde olduğu gibi verem ve sıtma ile mücadele konusuna önem verilmiştir. Sağlık Bakanı Lütfü Kırdar'ın direktifleri doğrultusunda, halkı veremle ilgili bilinçlendirmek için sinema ekipleri kurulmuş ve yapılan gösterimlerle verem hastalığı hakkında bilgiler verilerek hastalığın yayılmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır (Vatandaş, 9.1.1958: 1). Verem aşısı kampanyası bu dönemde de devam etmiştir. 1957 yılında 12 ili kapsayan aşı kampanyası çerçevesinde 3.225.889 vatandaş kontrolden geçirilirken 304.644 kişiye aşı yapılmıştır. 1958 yılı içerisinde de 12 il daha kampanya kapsamına dahil edilmiştir (Vatandaş, 7.2.1958: 1).

Sıtma hastalığının tamamen ortadan kaldırılabilmesi için Sağlık Bakanlığı beş yıllık bir plan hazırlamış ve konu ile ilgili bir de kanun tasarı hazırlayıp meclise sunulmuştur (Vatandaş, 24.4.1958: 1). Sıtmayla mücadele kapsamında Dünya Sağlık Örgütü'nce görevlendirilen bir ekip Edirne'den başlayarak yurdun

diğer sıtma bölgelerinde tetkiklerde bulunmuştur (Vatandaş, 15.5.1958: 1). 1960 yılının ilk çeyreğinde UNICEF'le ortaklaşa yürütülen bir çalışma ile yurt genelinde 30.000 köyde sıtmayla mücadele edilmiş; Sağlık Bakanlığı'nca da mücadelenin hız kazanması açısından personel ihtiyacı karşılanmaya gayret edilmiştir (Vatandaş, 10.5.1960: 1).

1.4. Vatan Cephesi

1957 seçimlerinin ardından DP'nin meclisteki otoritesi zayıflamaya başlamış ve CHP meclisteki sandalye sayısını 31'den 178'e çıkararak DP'nin karşısında daha güçlü bir konuma gelmiştir. (Vatandaş, 29.10.1957: 1; Ahmad, 1995: 162). 16 Ekim 1958'de Cumhuriyetçi Millet Partisi ile Türkiye Köylü Partisi birleşerek Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi (CKMP) adını almıştır. 24 Kasım 1958'de ise Hürriyet Partisi, Cumhuriyet Halk Partisi ile birleşme kararı almıştır. (Sertkaya, 2008: 153). Muhalefetin bu güç birliği çabaları DP kanadında tepkiyle karşılanmıştır. Menderes Ekim 1958'de çıkmış olduğu Ege gezisinde vatandaşları fitneye karşı birleşmeye davet etmiştir (Vatandaş, 14.10.1958: 1). Bu bağlamda DP, 1958 yılının sonlarına doğru muhalefeti ve kendini eleştirenleri tek paydada toplayabilmek ve muhalefetin karşısına daha güçlü çıkabilmek adına Vatan Cephesi'ni kurmuştur (Vatandaş, 28.10.1958: 1; Ahmad, 1995: 162; Karpat, 2010: 506).

Vatan Cephesi'nin kurulmasıyla birlikte yüksek oranda katılım gerçekleşmeye başlamıştır. DP işi sıkı tutarak yurt genelinde hızlıca teşkilatlanmaya başlamıştır (Serkaya, 2008:153, Ahmad, 2005: 162). 24 Ocak 1959 tarihli Vatandaş gazetesi "Varsın sandalye hastaları bağırınsın dursun. Vatan Cephesi bir çığ gibi günden güne büyüyor" manşetiyle çıkarak Edirne'deki hızlı teşkilatlanmayı ve yüksek oranda katılım gösterildiğini anlatmıştır (Vatandaş, 24.1.1959: 1).

Vatan Cephesi'nin kurmakla DP muhalefeti güçsüz bırakmayı amaçlamış; ancak kutuplaşmanın da önüne geçememiştir. Cepheye katılmak istemeyenler "yıkıcı" olarak nitelendirilirken; katılanlar ise radyo yayınları ve gazete ilanlarıyla duyurulmuştur (Ahmad, 2007: 120; Sertkaya, 2008: 153; Taşyürek, 2009: 100).

1.5. Dokuz Subay Olayı

1958 yılının ilk günlerinden itibaren siyasi çevreler ve orduda hükümete karşı bir komplo olduğuna ve bunun sonucunda da çok sayıda subayın tutuklandığı dedikodusu yayılmaya başlamıştır (Eroğul, 1990: 140; Vatandaş, 18.1.1958: 1; Milliyet, 17.1.1958: 1). Konunun yabancı ajansların da gündemine gelmesi üzere hükümet resmi açıklama yapmak zorunda kalmıştır. Yapılan açıklamada bir subayın ihbarı üzerine harekete geçildiği, tutuklamaların tamamının İstanbul'da olduğu, üçü albay, biri yarbay, dördü binbaşı ve biri yüzbaşı olmak üzere dokuz subaydan ibaret olduğu belirtilmiştir (Vatandaş, 18.1.1958: 1; Milliyet, 17.1.1958: 1).

Tutuklanan subayların askeri yargıdaki mahkemeleri altı ay sürmüş ve tamamı beraat etmiştir. Bununla birlikte ihbarda bulunmuş olan subay, Samet Kuşçu yanlış ihbar suçundan hüküm giymiş ve olay kapanmıştır (Eroğul, 1990: 140).

1.6. Tahkikat Komisyonu kurulması ve Öğrenci Olayları

1958 yılından itibaren Irak'ta meydana gelen hadiseler ve Temmuz 1958'de yaşanan darbeden sonra, DP'nin CHP karşısındaki tutumu daha da sertleşmiştir (Vatandaş, 10.3.1959:1). 13 Ağustos 1958 tarihli

Vatandaş gazetesinin "İktidarın C.H.P. ye Son İhtarı" manşeti durumun ne dereceye vardığını açıkça ortaya koymaktadır (Vatandaş, 13.8.1958. 1).

İktidarın muhalefet karşısındaki tutumu 1960 yılına gelindiğinde vahim bir hal almıştır. 1960 Şubat ayı başlarında İnönü'nün 40 milletvekiliyle birlikte Konya'ya yapmış olduğu gezide kendisini karşılayan vatandaşlar güvenlik güçleri tarafından zor kullanılarak dağıtılmıştır. (Milliyet, 8.2.1960: 1) Mart 1960'ta da Kayseri'ye bağlı Yenihisar'da CHP'li il başkanı ve DP'li belediye başkanı arasında vuku bulan olaydan dolayı görülen mahkeme esnasında da bir takım taşkınlıklar meydana gelmiş ve güvenlik güçleri halkın üzerine ateş açmıştır. (Milliyet, 27.3.1960: 1; Eroğul, 1990: 153) Ne Konya'da, ne de Kayseri'de vuku bulan hadiseler, ulusal basına yansırken, Vatandaş gazetesinde yer bulamamıştır.

Nisan ayında yurt genelinde meydana gelen hadiseler gerekçe gösterilerek CHP hakkında meclis tahkikatı açılması konusu DP grubunca görüşülmüş ve aşağıda belirtilen karara bağlanmıştır (Vatandaş, 9.4.1960:1; 14.4.1960: 1).

Nisan ayının ortalarına gelindiğinde CHP'nin tahkikatı konusu meclis gündemine getirilmiştir. Önergeye göre CHP tarafından ordunun siyasete karıştırılmak istendiği, memur ve hakimlere baskı yapıldığı, silahlı çeteler kurmaya hazırlandığı ve Türk-Amerikan dostluğuna zarar verilmek istendiği belirtilmiştir. Ayrıca üç ay için bütün siyasi faaliyetlerin durdurulması ve tahkikatın da üç ay içerisinde tamamlanması istenmiştir. (Vatandaş, 18.4.1960: 1)

Tahkikat önergesi 18 Nisan 1960'ta T.B.M.M.'de görüşülmüş ve karara bağlanmıştır. Önergenin kabulünün ardından 15 kişilik bir tahkikat komisyonu kurulmuştur. Tahkikat komisyonu ivedilikle üç yasak kararı almıştır. Bunlardan ilki partilerin kongreleri, toplantıları, bütün siyasi faaliyetleri, yeni örgüt kurmaları; ikincisi komisyon faaliyetleri ile ilgili bütün yayınlar ve son olarak T.B.M.M.'nin tahkikat kararı ile ilgili müzakerelerinin yayınlanması olmuştur. (Vatandaş, 20.4.1960: 1; Eroğul, 1990: 155).

Tahkikat önergesinin kabulünün ardından 28 Nisan'da İstanbul, 29 Nisan'da Ankara ve İzmir'de üniversite öğrencileri protesto gösterileri yapmıştır. İzmir'deki gösteriler olaysız geçerken; İstanbul ve Ankara'daki gösteriler olaylı olmuştur. 28 Nisan sabahı saat 10 civarında Beyazıt meydanında başlayan öğrenci yürüyüşünde hükümet aleyhinde sloganlar atılmıştır. Gösteriler kısa zamanda büyümüş ve civar semtlere yayılmıştır. Polis göstericileri önlemekte zorluk çekmiş ve askerden yardım alınmak istemiştir; ancak askerlerin müdahalede gönülsüz davrandıkları gözlenmiştir. (Vatandaş, 30.4.1960: 1; Milliyet, 30.4.1960: 1,5; Eroğul, 1990: 157; Taşyürek, 2009: 107,108) Vatandaş gazetesinden aldığımız bilgiye göre gösteriler sonucunda 1 öğrenci hayatını kaybederken, 13 polis de yaralanmıştır. Ulusal basından edindiğimiz bilgiye göre de 1 öğrenci hayatını kaybederken 16 öğrenci yaralıdır. 1'i ağır olmak üzere 15 polis yaralanmıştır. Eroğul'a göre ise 2 öğrenci hayatını kaybetmiştir. (Vatandaş, 30.4.1960: 1; Milliyet, 30.4.1960: 1,5; Eroğul, 1990: 157; Taşyürek, 2009: 107,108)

Gösterilerden sonra aynı gün saat 15.00 itibariye, İstanbul ve Ankara'da sıkıyönetim ilan edilmiş ve yayın yasağı getirilmiştir. Başbakan Menderes gösterilerin ertesi günü radyodan vatandaşlara seslenmiştir. Başbakan'ın Vatandaşları itidale davet etmesi beklenirken tehdit edici bir açıklama gelmiştir (Vatandaş, 30.4.1960: 1).

Gösteriler sonrası getirilen yayın yasağı iktidarın aleyhine işlemiştir. Fısıltı gazetesinde olaylar olduğundan daha büyük şekilde halk arasında yayılmıştır (Eroğul, 1990: 157). Konya ve Kayseri

olaylarıyla başlayıp tahkikat komisyonu ve ardından öğrenci olaylarıyla süregelen olaylar silsilesi 1960 darbesinin ayak sesleri olmuştur.

2. Demokrat Parti'nin dış politikaları

2.1. Kıbrıs Meselesi

DP'nin ikinci iktidar dönemine denk gelen 1955 yılında Kıbrıs meselesinin çözümü için üç ülkenin katılımıyla Londra Konferansı toplanmış ikinci ayak görüşmeleri başladığı esnada 6-7 Eylül olaylarının çıkması üzerine de Türk heyetinin ülkeye dönmek durumunda kaldığından bahsetmiştik.

DP'nin üçüncü iktidar dönemi olan 1957 yılına gelindiğinde de Kıbrıs meselesi henüz çözüme kavuşmamıştı. Kıbrıs'ta Türklerin aleyhine cereyan eden olayların da arkasının kesilmemesi üzerine, TBMM Kıbrıs meselesinin çözümü için tek çarenin adanın taksimi olduğunu aldığı kararla dünya parlamentolarına duyurmuştur (Vatandaş, 18.6.1958:1). Buna karşılık İngiltere Kıbrıs'ın üç ülke arasında ortaklaşa yönetilmesine dayanan bir planı dünya kamuoyuna duyurmuş; ancak bu plan Türk ve Yunan taraflarınca ilk etapta kabul görmemiştir (Vatandaş, 21.6.1958: 1; Vatandaş, 26.6.1958: 1).

31 Aralık 1958 tarihli Vatandaş gazetesi Kıbrıs için üçlü müzakerelerin yakında tekrar başlayacağını "Üçlü Kıbrıs Müzakereleri Ocak ayında Başlıyor" manşetiyle duyurmuştur (Vatandaş, 31.12.1958: 1). Görüşmelerin ilk ayağı 5 Şubat 1959 tarihinde Zürih'te, ülkemiz adına Başbakan Adnan Menderes ve Dış İşleri bakanı Fatin Rüştü Zorlu'nun, Yunanistan adına da Başbakan Karamanlis ve Dış İşleri Bakanı Averof'un katılımıyla yapılmıştır (Vatandaş, 6.2.1959: 1). İki ülkenin Zürih'te uzlaşmaya varması üzerine bir tebliğ yayınlanmış ve dış işleri bakanları İngiltere'nin de katılımıyla üçlü görüşmeler için Londra'ya hareket etmiştir (Vatandaş, 13.2.1959: 1). Londra'da yapılan görüşmelere aynı zamanda Kıbrıs Türk tarafının lideri konumundaki Dr. Fazıl Küçük ve Rumların lideri konumundaki Makarios da katılmıştır (Taşyürek, 2009: 102) Londra görüşmeleri sonucunda da üç ülke mutabakata varmış ve neticede 4 Mart 1959'da Kıbrıs Anlaşması TBMM'de yapılan oturumda 138'e karşı 347 oyla kabul edilmiştir (Vatandaş, 6.3.1959: 1).

İmzalanan ve ilgili ülke parlamentolarında kabul gören dört maddelik anlaşmaya göre Kıbrıs'ın taksimi veya herhangi bir ülkeye katılımı kesin bir dille reddedilmiştir. İngiltere, Türkiye ve Yunanistan kurulacak olan Kıbrıs Cumhuriyeti için garantör devlet konumuna gelmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nin 90 gün içinde kurulması öngörülürken, adanın başkanının Rum tarafından, başkan yardımcının ise Türk tarafından seçilmesi öngörülmüştür (Milliyet, 24.2.1959: 1). Aralık 1959'da yapılan seçim neticelerine göre de Makarios Başkan seçilirken; Dr. Fazıl Küçük de Başkan Yardımcısı olmuştur. Kıbrıs'ta cumhuriyetin ilanı meselesi ise DP döneminde çözüme kavuşturulamamıştır (Vatandaş, 15.12.1959: 1).

Alınan kararlara ve imzalanan anlaşmalara karşın Kıbrıs sorunu ve Rumların saldırıları; Türkiye'nin garantörlük hakkını kullanıp 1974'te adaya asker çıkarmasına kadar devam etmiştir. Türkiye'nin müdahalesinin ardından Kıbrıs, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Güney Kıbrıs Rum Devleti olarak ikiye ayrılmıştır (Sertkaya, 2009: 126). Bununla birlikte Kıbrıs meselesi günümüzde de gündemi meşgul etmeye devam etmektedir.

2.2. Irak askeri darbesi ve Demokrat Parti politikalarına etkisi

14 Temmuz 1958'de Türkiye'nin ev sahipliğinde, Irak, İran ve Pakistan devlet başkanlarının katılımıyla Bağdat Paketi adı altında iki gün sürecek olağan bir toplantı kararlaştırılmıştı Ancak Irak Kralı Faysal ve

Başbakanı Nuri Said toplantıya katılmak için hareket etmek üzereyken ani bir askeri ayaklanma baş gösterdi. (Vatandaş, 14.7.1958: 1; Eroğlu, 1990: 142).

16 Temmuz 1958 tarihli Vatandaş gazetesi olayı "Irakta Darbei Hükümet" manşetiyle verdi Gazetede Irak Kralı Faysal'ın hapis, Başbakan Nuri Said'in ise kaçak olduğu bildiriliyordu. Eroğlu'a göre ise aynı gün her ikisi de darbeciler tarafından öldürülmüştü. Ulusal gazetelerde ise ilk aşamada Irak'tan gelen haberlerin birbirini tutmadığı belirtilerek Vatandaş gazetesinin haberi doğrulanmış; ancak ilerleyen günlerde Faysal'ın öldürülmüş olduğu ve Türkiye'deki mal varlığına hükümet tarafından el konulduğu haberi yayınlanmıştır. (Vatandaş, 14.7.1958: 1; Eroğlu, 1990: 142; Milliyet, 16.7.1958: 1; Milliyet, 20.7.1958: 1).

Irak darbesi, DP hükümetinin iç ve dış siyasetini derinden etkilemiştir. Menderes Irak'a askeri müdahalede bulunmayı dahi düşünmüş ancak bu girişim A.B.D. tarafından faaliyet aşamasına geçmeden durdurulmuştur (Eroğlu, 1990: 146; Taşyürek, 2009: 98). Darbenin hemen ertesi günü Lübnan hükümetinin talebi doğrultusunda, A.B.D. Lübnan'a asker çıkarmıştır. Çıkarmada da A.B.D. tarafından Türkiye'deki İncirlik üssü kullanılmıştır. DP hükümeti ayrıca durumu tasvip eder şekilde A.B.D.'ye teşekkür mesajı göndermiştir. Böylelikle DP olası bir savaş durumunda tarafını belli etmiştir. Çıkarmadan birkaç gün sonra da Amerika Devlet Başkanı Eisenhower, İran, Pakistan ve Türkiye'nin devlet başkanlarına çıkarmaya verdikleri destekten dolayı teşekkür mesajı yayınlamıştır (Vatandaş, 19.7.1958: 1).

Hükümet, ilk etapta yeni Irak hükümetini tanımadığını açıklamış olsa da bu kararından geri adım atarak aynı ay içerisinde, Temmuz sonu itibarıyla, diğer 40 devletin ardından Irak hükümetini tanıdığını bildirmiştir (Vatandaş, 1.8.1958: 1; Vatandaş, 4.8.1958: 1).

DP hükümeti Irak'ta yaşanan askeri darbeyi dış destekli yıkıcı bir faaliyet olarak görürken; muhalefet kanadı ise baskı rejimine karşı bir başkaldırı olarak değerlendirmiştir (Taşyürek, 2009: 98). Nitekim Irak'ta yaşanan darbe DP ve muhalefet arasındaki fikir ayrılığını ortaya koyarken; ülkemizde gerek iktidar gerekse muhalefet açısından ortada olmayan bir darbenin çığırkanlıklarının başlamasını beraberinde getirmiştir. Daha önce Tahkikat Komisyonu Kurulması konusunda anlattığımız üzere DP olası bir darbenin önüne geçmek amacıyla CHP aleyhinde tahkikat komisyonu kurarken darbeye bir adım daha yaklaşmaktan kendini alıkoyamamıştır.

3. Demokrat Parti'nin ekonomi politikaları

DP'nin 1954-1957 yıllarını kapsayan ikinci iktidar döneminde tedavüldeki para miktarı %19 artış göstermiş ancak; bu artış karşısında üretim önemli bir gelişme gösterememiştir. Bu durumda fiyat artışlarına sebebiyet vererek özellikle maaşlı kesimin alım gücünde önemli oranda düşüşüne neden olmuştur Bu dönemdeki fiyat artışı ortalama %13 seviyesine gelmiştir (Eroğlu, 1990: 130).

Önceki dönemden gelen ekonomik gerilemeye karşın, DP 1957-1960 döneminde üretime yönelik sanayi kolunu geliştirme çabalarına devam etmiştir. Vatandaş gazetesinden aldığımız bilgiler doğrultusunda, Ağustos 1958'de Aydın'da bitkisel yağ, dokuma ve tekstil kollarında faaliyet göstermek üzere üç yeni fabrika açıldığını öğreniyoruz (Vatandaş, 8.8.1958: 1). Eylül 1958'de Balıkesir, Kasım 1958'de Pınarhisar çimento fabrikaları açılırken; Mayıs 1959'da da Kocaeli'de yabancı sermayeli lastik fabrikası açılmıştır (Vatandaş, 6.9.1958: 1; Vatandaş, 29.11.1958: 1; Vatandaş, 22.5.1959: 1).

Yapılan üretim odaklı çabalara rağmen, DP'nin son döneminde de bir önceki döneminden gelen ekonomik sıkıntılar had safhaya ulaşmıştır. Yaşanan ekonomik bunalım yeni zamları ve kuyrukları da beraberinde getirmiştir. Özellikle 1958 yılından sonra ekonomik tablonun gitgide bozulması sonucu Türkiye için IMF'li ve dış borca bağımlı yıllar başlamıştır (Akandere, 2003: 246).

Temmuz 1958'de Amerika, Uluslararası Para Fonu ve Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilatından ortaklaşa 359.000.000 dolarlık kredi alınmış ancak alınan kredinin büyük çoğunluğu geçmişteki kredi borçlarının ödenmesi için harcanmıştır; bunun yanında 400.000.000 dolarlık dış borç da ötelenmiştir (Vatandaş, 24.7.1958: 1; Vatandaş, 5.8.1958: 1; Eroğul, 1990: 141; Ahmad, 2007: 120). Hükümet ekonomik çıkmaz karşısında yeni kredilere başvurmak zorunda kalmıştır. Aralık 1958'de 50.000.000 doları Batı Almanya'dan olmak üzere Avrupa'lı devletlerden 73.000.000 dolar; Mart 1959'da İtalya'dan 50.000.000 dolar; Mayıs 1959'da İkras Kalkınma İthalat ve İhracat Bankalarından 15.000.000 dolar kredi alınmıştır (Vatandaş, 4.12.1958: 1; Vatandaş, 9.3.1959: 1; Vatandaş, 2.5.1959: 1).

Alınan krediler karşılığında DP hükümeti bir dizi ekonomik tedbir paketini de taahhüt etmek zorunda kalmıştır. Bu çerçevede ekonomik dengenin sağlanabilmesi için Türk Lirası'nın değeri düşürülmüş ve 1 ABD Doları, 9 TL seviyesine kadar geriletilmiştir (Vatandaş, 5.8.1958: 1). Alınan tedbirler çerçevesinde ekonomik anlamda geçici bir rahatlama sağlansa da ülke genelindeki geleceğe dönük yatırımlar durma noktasına gelmiş ve dış borçlanma daha da artış göstermiştir (Sertkaya, 2008: 144; Taşyürek, 2009: 94). DP'nin bu devresini ekonomi politikalarının çöküntüye uğradığı bir dönem olarak yorumlayabiliriz.

DP geçmiş dönemden edindiği tecrübeler neticesinde bu dönemde de tarım arazileri ve sulama mevzuuna önem vermiştir. 1958 yılı içerisinde Ziraat Bakanlığı'nca yurdun çeşitli bölgelerinde bulunan su kaynaklarının ıslahı ve geliştirilmesi, ayrıca bataklık alanların kurutulması için çalışmalar yapılmıştır. Bu çerçevede 42 ilde 977 küçük su kaynağının ıslahı ve bataklık arazi kurutma konusu ele alınmıştır. 210 adet su kaynağı ıslah edilerek 329.118 dekar arazinin sulanması temin edilmiştir. Ayrıca 30.592 dekar alan kurutulmuş tarım için elverişli hale getirilmiştir (Vatandaş, 23.1.1958: 2).

Hükümetin zirai üretimi artırma çabalarına karşın, yerli üretim iç piyasayı karşılayamaz hale gelmiştir. Amerika'dan Mart 1958'de 1.350 ton buğday; Aralık 1959'da 300.000 ton buğday, 25.000 ton mısır; Ocak 1960'ta 6.800.000 dolar tutarında keten, pamuk tohumu ve soya fasulyesi yağı; Mart 1960'da 40.000 ton buğday satın alınmıştır (Vatandaş, 24.3.1958: 1; Vatandaş, 23.12.1959: 1).

DP 1950-54 dönemindeki tarım üretiminden hareketle yakalamış olduğu ekonomik kalkınma hamlesini sonraki iki döneminde de ne tarım ürünleri bazında ne de sanayi sektöründe yakalayamamıştır.

4. Trakya'daki petrol aramaları

Demokrat Parti döneminde de 7.3.1954 tarihinde çıkarılan Petrol Kanunu'yla birlikte petrol arama faaliyetleri yerli ve yabancı özel sermaye sahiplerine de açılmıştır (Vatandaş, 9.3.1954: 1). Mayıs 1955'te Petrol Kanunu'nun bazı maddeleri üzerine değişikliğe gidilmiştir (Vatandaş, 9.3.1954: 1). Türk Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) kurularak MTA'nın petrol arama konusundaki yetkileri bu kuruma devredilmiştir (Atalay, 2003: 2).

DP döneminde yeni çıkarılan Petrol Kanunu'yla bu konuda da liberalleşmeye gidilmiştir. Bununla birlikte yabancı yatırımcılar ülkemize gelmeye başlamışlardır. 187 adet petrol arama bölgesine biri Türk olmak üzere 12 şirket başvuru yaparak; bakanlıktan arama izni almıştır (Vatandaş, 14.1.1956: 1).

Vatandaş gazetesinde özellikle 1955-1960 yılları arasında Trakya'daki petrol arama faaliyetleri haberlerine önemli bir yer ayrılmıştır.

Trakya'daki petrol arama faaliyetleriyle ilgili ilk haber Temmuz 1955'te Vatandaş gazetesine yansımıştır. Haberde 1 milyon dolarlık tesisat yurdumuza getirilerek petrol arama sahası olan Lüleburgaz'a sevk edilmiştir denilmektedir. (Vatandaş, 29.7.1955: 1).

Eylül 1956'da Edirne'nin İpsala İlçesine bağlı Turpçular köyü mevkiinde, Mayıs 1958'de Uzunköprü ilçesinde Alman Deilman petrol arama şirketi tarafından petrol bulunmuştur. (Vatandaş, 18.9.1956: 1; Vatandaş, 29.9.1956: 1; Vatandaş, 14.5.1958: 1) Şubat 1957'de Lüleburgaz'a bağlı Ceylanköy mevkiinde Amerikan şirketi tarafından; Nisan 1957'de Kırklareli'de Amerika, Hollanda ve Danimarka ortaklığı bir şirket tarafından; petrol bulunarak sondaj çalışmalarına başlanmıştır. (Vatandaş, 16.2.1957: 1; Vatandaş, 17.4.1957: 1) 25 Nisan 1957 tarihli Vatandaş gazetesi "Trakya'da 100 Sene Yetebilecek Miktarda Petrol Damarı Bulundu" manşetiyle çıkmıştır (Vatandaş, 25.4.1957: 1). Şubat 1958'de Esso şirketi tarafından Hayrabolu'ya bağlı Karapürçek Köyü ve Lüleburgaz'da sondaj çalışmaları yürütürken Babaeski'ye açmış olduğu kuyulardan ikisinde petrol bulmuştur. İngiltere, Hollanda ortak girişimi olan Duch-Shell şirketi de Babaeski ve Lüleburgaz'da sondaj faaliyetleri yürütmüştür. Bu şirket tarafından Mayıs 1958'de Babaeski Terzili kuyusunda 2700 metrede petrol çıkmıştır(Vatandaş, 24.2.1958: 1; Vatandaş, 26.2.1958: 1; Vatandaş, 31.5.1958: 1). Mayıs 1959'da Uzunköprü, Keşan mevkiinde sondaj faaliyeti yürüten Alman Deilman şirketi, Keşan Altıntaş mevkiindeki "Maltepe 1" kuyusunda petrol bulmayı başarmıştır. Haber günün Vatandaş gazetesine "Altıntaşta Maltepe 1 Petrol Kuyusunda Petrol Fıskırdı" başlığıyla yansımıştır (Vatandaş, 15.9.1959: 1) Kasım 1959'da da Mürefte'de "Mürefte 1" kuyusunda petrol bulunmuştur. Haber "Mürefte 1' Kuyusunda Gece Petrol Fıskırdı" manşetiyle Vatandaş gazetesinde yer almıştır. (Vatandaş, 9.11.1959: 1).

1957-1960 yılları arasında Trakya'da petrol arama ruhsatı almış olan 5 şirket tarafından binin üzerinde kuyu açılmış ancak; açılan bu kuyular petROLSÜZ denilerek betonlanmak suretiyle kapatılmıştır (Yurtoğlu, 2017: 136-164). Günümüzde de hala Trakya'da petrol ve doğalgaz aramaları çerçevesinde jeoloji ve jeofizik çalışmaları devam etmekte olup; 6 adet arama ruhsatı başvurusu yapılmıştır (Türkiye Petrolleri, 2019) .

C. 1960 darbesi ve Demokrat Parti'nin kapatılması

Daha öncede bahsettiğimiz üzere hükümet muhalefeti baskı altına alma amacıyla tahkikat komisyonu kurmuş bunun neticesinde de yurdun çeşitli yerlerinde şiddetli protesto gösterileri yapılmıştı. Menderes çıkan protesto gösterileri karşısında halkın desteğini tekrar arkasına almak istemiş ve bu amaçla Ege Bölgesi'nde mitingler düzenlenmiştir. Menderes'in İzmir mitinginde "Arızaları süratle bertaraf ederek seçimlere gideceğiz." sözleri partisinin yaklaşan sonunu sezinlediğini gözler önüne sermektedir (Vatandaş, 17.5.1960: 1)

21 Mayıs günü harbiyeli öğrenciler sokağa çıkarak hükümeti protesto gösterisi yapmıştır. Geleceğin subaylarının yapmış olduğu protesto yürüyüşü hükümeti derinden sarsmış ancak; durum Vatandaş gazetesine yansımamıştır (Ahmad,1996: 206; Eroğul, 1990: 159).

DP iktidara gelmiş olduğu 1950 yılından itibaren ordu içerisinde tasfiyelere gitmiş, bunun yanında yaşanan olumsuz ekonomik tablo çerçevesinde maaşlı çalışan kesimin dolayısıyla da subayların alım gücünde ciddi manada düşüş yaşanmıştı. Bu gelişmeler sonucunda ordu ile hükümet arasındaki ipler de

gerilmişti 1954 yılından itibaren ordu içerisinde baş göstermeye başlayan darbeci oluşumlar da DP tarafından göz ardı edilmiştir. Daha önce bahsettiğimiz üzere 1958 yılında yaşanan Dokuz Subay Olayı'nda kamuoyu baskısının da etkisiyle, darbeci subaylar ceza almazken ihbarı yapan subay cezalandırılmıştır. Bu durum darbeci subayların cesaretini bir derece daha artırmıştır. DP'nin gittikçe sertleşen yönetimi neticesiyle muhalefet iktidar çekişmesi, bunların bir sonucu olarak çıkan öğrenci olayları, 1960 darbesine zemin hazırlamıştır (Ayaz, 2015: 91). Ordu, yurt genelindeki çıkan olaylardan DP'yi sorumlu tutarak 27 Mayıs 1960'ta, geç saatlerde harekete geçerek, yönetime el koymuştur. Darbeyi, 28 Mayıs 1960 tarihli Vatandaş gazetesi "Milli Birlik Komitesi Memleket İdaresini Ele Aldı" manşetiyle duyurmuştur. (Akandere, 2003: 247; Vatandaş, 28.5.1960: 1).

Darbenin hemen ardından "Milli Birlik Komitesi" kurularak Orgeneral Cemal Gürsel, hem Milli Birlik Komitesi Başkanlığına, hem de Türk Silahlı Kuvvetleri Başkomutanlığına getirilmiştir. Cumhurbaşkanı, Başbakan ve kuvvet komutanları gözaltına alınırken; tutuklu bulunan subay ve gazeteciler de serbest bırakılmıştır. DP hükümeti zamanında kapatılmış olan gazetelerin de tekrar yayınlanmasına izin verilmiştir (Vatandaş, 28.5.1960: 1; Milliyet, 28.5.1960: 1).

29 Mayıs 1960'da Milli Birlik Komitesi tarafından yeni kabine ilan edilmiştir. Kabinede Cemal Gürsel, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık ve Milli Savunma bakanlığı görevlerini üstlenirken, seçimlerin de üç ay içinde yapılacağını açıklamıştır. Ancak genel seçimler Ekim 1961'de yapılabilmektedir (Akşin, 1997: 192; Vatandaş, 30.5.1960: 1; Milliyet, 29.5.1960).

10 Haziran 1960'da Adnan Menderes ve Celal Bayar İstanbul'a yakın bir konumda, Marmara Denizi içindeki Yassıada'ya gönderilmiştir (Sertkaya, 2008: 198). Yine tutuklu bulunan DP'li İçişleri eski bakanı Namık Gedik, bulunduğu odanın camından atlayarak intihar etmiştir (Vatandaş, 31.5.1960: 1).

Dönemin Vatandaş gazetesinin sahibi Mustafa Kemal Özer de 14 Temmuz'daki mahkemesi neticesinde 11 Eylül tarihine kadar tutuklu kalmıştır. Vatandaş gazetesi de 15 Temmuz- 12 Eylül 1960 tarihleri arasında yayına ara vermek durumunda kalmıştır (Vatandaş, 14.7.1960: 1; Vatandaş, 12.9.1960: 1).

1960 darbesinden sonra, yine eski bir DP'li olan Mustafa Geygel tarafından DP'nin kapatılma istemiyle dava açılmıştır. Davada Geygel'i Avukat Cemal Özbey temsil ederken; Menderes ve DP'yi Avukat Kemal Yılmaz savunmuştur. 30 Eylül 1960'ta görülen dava neticesinde, Ankara 4. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından, "Cemiyetler Kanunu'na aykırı hareket etme" gerekçe gösterilerek DP kapatılmıştır (Vatandaş, 1.10.1960: 1; Milliyet, 30.9.1960: 1). Kapatma haberi 1 Ekim tarihli Vatandaş gazetesine "D.P. Tarihe Karıştı" manşetiyle yansımıştır (Vatandaş, 1.10.1960: 1).

Milli Birlik Komitesi'nce DP'liler hakkında açılan soruşturmalar Eylül ayı sonu itibariyle tamamlanmış ve soruşturma dosyalarının da görüşülmesi amacıyla yine Milli Birlik Komitesi tarafından 1 Ekim 1960'da Yüksek Adalet Divanı kurulmuştur (Vatandaş, 3.10.1960: 1). Vatandaş gazetesi ilk haberinde başta, Bayar, Menderes, Koraltan, Polatkan, Zorlu olmak üzere 43 kişinin idam istemiyle yargılanacağını duyurmuş olsa da, ilerleyen günlerde iddiamelerin açıklanmasıyla birlikte bu sayı 33 olarak güncellenmiştir (Vatandaş, 8.10.1960: 1).

Yassıada'da görülen mahkemeler 14 Ekim 1960'ta başlamıştır (Vatandaş, 14.10.1960: 1). 11 ay süren mahkemelerde görülen davalar neticesinde: Adnan Menderes, Celal Bayar, Refik Koraltan, Fatin Rüştü Zorlu, Hasan Polatkan, Emin Kalafat, Ağâh Erozan, Ahmet Hamdi Sancar Nusret Kirişçioğlu, Zeki

Erataman, Bahadır Dülger, Baha Akşit, İbrahim Kirazoğlu, Osman Kavrakoğlu ve Rüştü Erdelhun idam cezasına çarptırılmıştır (Akşin, 1997: 198).

Milli Birlik Komitesi, Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan hakkındaki idam cezalarını onaylayarak mahkeme kararını uygulatırken diğer 12 idam kararını ise hapis cezasına çevirmiştir. (Akşin, 1997: 198,199; Milliyet, 16.10.1961: 1).

16 Eylül 1960'ta Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın idamları İmralı Adası'nda gerçekleştirilmiştir (Milliyet, 17.9.1961: 1). Sertkaya'nın aktardığına göre ise Adnan Menderes, 15 Eylül gecesi biriktirmiş olduğu uyku haplarını içerek intihar teşebbüsünde bulunmuş; ancak yapılan müdahaleyle hayata döndürülmüştür. 17 Eylül tarihli Milliyet gazetesi de Menderes'in sıhhatinin bozuk olduğunu fakat iyiye gittiğini duyurmuştur (Sertkaya, 2008: 208, Milliyet, 17.9.1960: 1). 17 Eylül 1960'ta sağlık durumunun normale döndüğü yönünde doktor raporu alınmasıyla birlikte Adnan Menderes saat 14.20'de İmralı'da idam edilmiştir. İdam haberi o günkü radyodan saat 19.00'da duyurulmuştur (Milliyet, 18.9.1960: 1; Sertkaya, 2008: 209). Ne Menderes'in, ne de Polatkan ve Zorlu'nun idam haberleri Vatandaş gazetesine yansımamıştır. Ulusal gazeteler de ertesi gün normal akışına dönmüştür.

Müebbet hapis cezasına çarptırılan mahkûmlar İmralı, diğerleri ise Kayseri'ye gönderilmiştir (Milliyet, 20.9.1961: 1) 22 Mart 1962'de 1029 günlük mahkûmiyetin ardından 80 yaşına gelmiş olan Celal Bayar, sağlık sebebiyle serbest bırakılmıştır (Hürriyet, 23.3.1962: 1).

17 Eylül 1990'da TBMM kararıyla, başta Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan olmak üzere, bütün DP'lilerin itibarları 29 yıl sonra iade edilmiştir. Menderes, Polatkan ve Zorlu'nun İmralı'da bulunan mezarları açılarak, dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal ve Başbakan Yıldırım Akbulut'un da katılım gösterdiği devlet töreniyle İstanbul Topkapı'daki anıt mezara defnedilmiştir (Milliyet, 17.9.1990: 1,10).

Sonuç

Çalışmamızın ana kaynağını oluşturan Vatandaş gazetesi, 1910 yılında Edirne'de yayın hayatına başlamıştır. Ancak 1910-1948 yılları arasında ne kadar devam ettiği hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamıştır. Yeniden yayın hayatına başladığı 1948 ile 1950 yılları arasında iktidar partisi olan CHP yanlısı yayın yaparken; 1950 yılından itibaren iktidarın el değiştirmesiyle demokrat bir gazete haline bürünmüştür. Siyasi nitelikli haberlerin ağırlık kazandığı Vatandaş gazetesi, 1960 darbesine kadar DP yanlısı yayın yapmıştır.

DP iktidarının ikinci dönemi, 1954 ile 1957 yılları arasına denk gelmektedir. Bu dönem DP için bir nevi duraklama dönemi olmuştur. Olumsuz iklim şartları neticesinde yaşanan kuraklık, tarım ürünlerindeki verimi düşürmüştür. Bunun sonucunda, Vatandaş gazetesinden edindiğimiz bilgilere göre Edirne'de ve yurt genelinde ham ve işlenmiş tarım ürünlerine ulaşmada sıkıntılar yaşanmıştır. Ekonomik anlamda kazanılan ivme yerini bu dönemde, arzulanılan özel teşebbüs yatırımlarının da istenilen düzeye ulaşmamasıyla birlikte, durağanlığa bırakmıştır.

DP bu dönemde eğitim konusunda yapılaşmaya önem verirken; eğitim kalitesini yükseltmek konusunda sağlıklı adımlar atamamıştır. CHP iktidarında olduğu gibi, DP de yurt dışından eğitim uzmanları getirerek eğitim sistemini masaya yatırmış ancak; yabancı uzmanların Türk kültürüne de yabancı oldukları göz ardı edilmiştir.

Bu dönemde sağlıkla ilgili olarak dönemin en salgın ve bulaşıcı hastalıklarından biri olan veremle mücadele konusunda çeşitli adımlar atılmıştır. Vatandaş gazetesinden yola çıkarak ülke genelinde Verem hastanelerinin sayılarında ciddi artış olduğu gözlenmektedir. Sıtma hastalığı konusunda ise BM ve UNICEF destekli çalışmalar yapılsa da 1957 yılı sonlarına kadar bu konu çözüme kavuşturulamamıştır.

Dış politika konusunda, S.S.C.B baskı ve tehdidine karşı komşu ülkelerle paktlar imzalanarak güç birliği elde edilmek istenmiştir. Kıbrıs meselesi bu dönemde de çözüme kavuşamazken aksine Yunanistan ile ilişkiler daha gergin bir hale gelmiştir.

DP iktidarının son dönemi ise 1957 ile 1960 yılları arasına denk gelmektedir. Bu dönem DP için bir gerileme ve beraberinde çöküşü getirmiştir. 1955 yılından itibaren kötüleşmeye başlayan ekonomik tablo bu dönemde had safhaya ulaşmıştır. Türkiye için artık devalüasyonlu, ve IMF'li yıllar başlamıştır. Ekonomik açık, hatta dış borçlar, yeni dış borçlarla kapatılmak istenmiş bu da beraberinde enflasyon ve hayat pahalılığını getirmiştir. DP'nin 1950'de büyük ümitlerle ortaya koyduğu liberal kalkınmaya dayalı ekonomi modeli bu dönemde çökmüştür.

Eğitim alanında bu dönemde kayda değer bir adım atılamazken; dönemin eğitim adına en önemli olayı öğretmenlerin yetiştirilmek üzere yurt dışına staja gönderilmesi olmuştur.

Sağlık alanında önceki dönemde gördüğümüz altyapı yatırımlarına bu dönemde çok fazla rastlayamazken; dönemin önemli hastalıkları olan verem ve sıtmayla mücadeleye devam edilmiştir.

Dönemin en önemli dış meselesi Kıbrıs sorununun, İngiltere ve Yunanistan'la yapılan üçlü görüşmelerle geçici de olsa çözüme kavuşturulmuş olmasıdır. 1958 yılında Irak'ta gerçekleşen darbe ise DP'nin bu yıldan sonraki politikalarını önemli ölçüde etkilemiştir.

Irakta yaşanan darbeden sonra DP, Türkiye'de gerçekleşmesini muhtemel gördüğü darbe girişimine karşı muhalif kesime daha hırçın yaklaşmaya başlamıştır. İktidarı ve muhalefetiyle karşılıklı darbe çığırkanlıkları en sonunda 1960 darbesini beraberinde getirmiştir.

DP, muhalif kesimi kontrol altına alıp sindirme adına Tahkikat Komisyonu'nu kurmuş fakat bu olay da öğrenci olaylarını tetiklemiştir. Menderes geliyorum diyen darbeye inanmak istememiş, DP içerisinde gelen uyarıları ve gelişen çeşitli olayları göz ardı etmiştir. Nihayetinde ordu yurt genelindeki olaylardan DP'yi sorumlu tutarak Mayıs 1960'da darbeye yönetime el koymuş ve DP kapatılmıştır.

Kaynakça

- Ahmad, F. (1995). *Modern Türkiye'nin Oluşumu*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Ahmad, F. (1996). *Demokrasi Sürecinde Türkiye (1945-1980)*. İstanbul: Hil Yayın.
- Ahmad, F. (2007). *Bir Kimlik Peşinde Türkiye*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Akandere, O. (2003). "Bir Demokrasi Beyannameyi Olarak Dörtlü Takrir'in Amacı ve Mahiyeti", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.9, ss.5-28
- Akşin, S. (1997). *Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye (1908-1980)*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Arslan, F. (2015). *Edirne Yerel Basını Penceresinden Demokrat Parti Dönemi (1950-1954)*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Tez No. 384046)

- Atalay, M. (2003). "Türkiye'de Petrol Aramacılığı", Stradigma.com Aylık Strateji ve Analiz E- Dergisi, S.7, ss. 1-10 (Erişim: 27.1.2019)
- Ayaz, E. (2015). "6-7 Eylül Olaylarının Türk Gazetelerindeki Yansımaları", IAAOJ, Social Science, C.2, S.2, ss.82-93.
- BCA. 030.01.53.315.4/20.117.26. (07.06.1945).
- BCA. 490.1.0.0/1281.258.7. (02.08.1951).
- BCA. 490.1.0.0/1319.380.3. (5 Ocak 1951).
- Bilar, E. (2006). Edirne'nin Basın Yayın Tarihi (1361-2006). İstanbul: Edirne Valiliği.
- Borotav, K. (2003). Türkiye İktisat Tarihi (1908-2002). Ankara: İmge Kitabevi.
- Eroğul, C. (1990). Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi. Ankara: İmge Kitabevi.
- Güneş, G. (2013). "Çanakkale'de Demokrat Parti Döneminde Seçimler", Marmara Üniversitesi Siyasi Bilimler Dergisi, C.1, S.1, ss.67-86.
- Karpat, K. H. (2010). Türk Demokrasi Tarihi. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kodaman, T. (2013). "Demokrat Parti Dış Politika Parametreleri", Liderlerin Dış Politika Felsefesi ve Uygulamaları. der. H. Çakmak, İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Önelçin, H. A. (1972). Trakya Basını. Tekirdağ: Tekirdağ Halkevi Yayınları.
- Resmi Gazete.
- Sabah, Boğaziçi Köprüsünün Yapılış Hikayesi, www.sabah.com.tr.
https://www.sabah.com.tr/galeri/yasam/bogazici_koprusunun_yapilis_hikayesi (Erişim: 23.5.2018).
- Sertkaya, İ. (2008). Demokrasi Yolunda Bir Hayat Adnan Menderes. İstanbul: Yağmur Yayınları.
- Taşdöven, Z. (2013). Demokrat Parti Dönemi Eğitim Anlayışı (1950-1960), Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> (Tez No. 375038)
- Taşyürek, M. (2009). Adnan Menderes. İstanbul: Anonim Yayıncılık.
- TUİK. (2012). İstatistiksel Göstergeler 1923-2011. Ankara: TUİK.
- TUİK. (2012). Milletvekili Genel Seçimleri, 1923-2011. Ankara: TUİK.
- Tunaya, T. Z. (2015). Türkiye'de Siyasi Partiler 1859-1952. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Tuncer, H. (2013). Menderes'in Dış Politikası. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Türkiye Petrolleri (2019). "Trakya Arama Projeleri",
<http://www.tpao.gov.tr/?mod=projeler&contID=49>, (Erişim: 27.1.2019)
- Vatandaş Gazetesi. www.vatandaszgazetesi.com.tr: <http://www.vatandaszgazetesi.com.tr/kunye.html> (Erişim: 23.2.2018)
- Yurtoğlu N. (2017). "Demokrat Parti (DP) Döneminde Türkiye'de Petrol Arama Çalışmaları ve Petrol Politikaları (1950-1960)" Tarih Okulu Dergisi, S.31, ss.131-172

Akşam gazetesinden yararlanılan haberler

- İnönü Petrol ve Yabancı Sermaye Kanunlarını Şiddetle Tenkit Etti, (16.4.1954), Akşam, 12765.
- Bu Sabahki Son Neticeler, (3.5.1954), Akşam, 12782.
- Pakistan da Bağdat Paktına Katılıyor, (5.4.1955), Akşam, 13114.
- 2000 Kişi Tevkif Edildi, (7.9.1955), Akşam, 13263.
- Tahrikçiler ve Yağmacılar Hakkında Tahkikatlara Devam Ediliyor, (9.9.1955), Akşam, 13265.
- Zarar Görenlerin Hükümetten İstekleri, (10.9.1955), Akşam, 13266.

Yardım Komitesi Faaliyete Geçti, (11.9.1955), Akşam, 13267.

20 Eylülde Büyük Bir Yardım Kampanyası Açılacak, (16.9.1955), Akşam, 13272.

Dün 1 Milyon 63 Bin Liralık Yardım Yapıldı, (22.9.1955), Akşam, 13278.

Hudut gazetesinden yararlanılan haberler

Mehmet Ağırğan (2004). Gönülden Gazeteci Mustafa Kemal Özer, (8.10.2004), Hudut.

İstanbul Ekspres gazetesinden yararlanılan haberler

Atamızın Evi Bomba ile Hasara Uğradı, (6.9.1955), İstanbul Ekspres, 1451.

Milliyet gazetesinden yararlanılan haberler

Millet Partisi Mahkeme Kararıyla Feshedildi, (28.1.1954), Milliyet, 1338.

Muhtar Seçimlerini D.P. Kazanıyor, (8.11.1954), Milliyet, 1607.

Üç Arap Devleti Bir Ordu Kuruyor, (12.3.1955), Milliyet, 1731.

Fatin R. Zorlu Türk Görüşünü Açıkladı, (22.4.1955), Milliyet, 1772.

Pakistan Bağdat Paktına Katılıyor, (2.7.1955), Milliyet, 1841.

İstanbul ve İzmir'de Sükunet Avdet Etti, (8.9.1955), Milliyet, 1906.

Seçimlerin Son Neticesi, (16.11.1955), Milliyet, 1975.

D.P. 2/3 Ekseriyet Aldı, (29.10.1957), Milliyet, 2681.

Dün Birçok Vilayetimizde Müvessif Hadiseler Cereyan Etti, Milliyet, 2682.

İtirazlar Neticeye Bağlamıyor, (31.10.1957), Milliyet, 2683.

Koyun Eti İthal Ediliyor, (16.1.1958), Milliyet, 2760.

9 Subay Tevkif Edildiđi Açıklandı, (17.1.1958), Milliyet, 2761.

Irak'tan Gelen Haberler Birbirini Tutmuyor, (16.7.1958), Milliyet, 2936.

Kral Faysal'ın Mal Varlığına El Konuldu, (20.7.1958), Milliyet, 2940.

Garanti Anlaşması, (26.3.1959), Milliyet, 3159.

Menderes İnönü Dün Kucaklaştılar, (1.3.1959), Milliyet, 3164.

İNönü Konyada Hadiseli Karşılandı, (8.2.1960), Milliyet, 3503.

Yenihisar'da 2 DP'li 11 CHP'li Tevkif Edildi, (27.3.1960), Milliyet, 3551.

Ankarada Çıkan Hadiselerin Neşri Yasak, (30.4.1960), Milliyet, 3583.

Meclis Feshedildi, (28.5.1960), Milliyet, 3597.

Hükümet Kuruldu, (29.5.1960), Milliyet, 3598.

Demokrat Parti Feshedildi, (30.9.1960), Milliyet, 3719.

Komite 12 İdamı Hapse Çevirdi, (16.9.1961), Milliyet, 4061.

Menderes İdam Edildi, (18.9.1961), Milliyet, 4063.

Mahkumlar Sevkedildiler, (20.9.1961), Milliyet, 4065.

29 Yıl Sonra, (17.9.1990), Milliyet

TÖBANK Çalışanlarının Tüm Hakları Korunacak, (30.5.1992), Milliyet

Demirel'e TÖBANK Mektubu, (2.6.1992), Milliyet

Vatandaş gazetesinden yararlanılan haberler

Şeker İstihsalimiz 200 Bin Tona Ulaştı, (1.1.1954), Vatandaş, 342.

- Yeni Yılın Hayvancılık Çalışmaları, (3.1.1954), Vatandaş, 344.
- Yeni Kurulacak Olan Şeker Fabrikaları, (6.1.1954), Vatandaş, 347.
- Ziraat Sanayiinin Tesisi Gerçekleşiyor, (6.1.1954), Vatandaş, 347.
- Turuzm Sanayiine Kredi Verilecek, (6.1.1954), Vatandaş, 347.
- Zirai Mücedelede Başarı Gösteren Savaş Memurları da İkramiye Alacaklar, (10.1.1954), Vatandaş, 351.
- Alpulluda 90 İşçi Evi Yapılacak, (14.1.1954), Vatandaş, 355.
- Verem Haftası Devam Ediyor, (15.1.1954), Vatandaş, 356.
- Oniki Adadaki Yunanlılar ve Kıbrıs, (15.1.1954), Vatandaş, 356.
- Verem Mücadele Faaliyeti Arttı, (15.1.1954), Vatandaş, 356.
- Köylüye Arazi Tevzii, (16.1.1954), Vatandaş, 357.
- Yabancı Sermaye Yatırım Kanunu Kabul Edildi, (20.01.1954), Vatandaş, 361.
- Kıbrıstaki Kızıl Papazın Entrikaları, (26.1.1954), Vatandaş, 367.
- Millet Partisi Tarihe Karıştı, (30.1.1954), Vatandaş, 371.
- Yabancı Sermaye Kanunu Hariçte İyi Karşılandı, (30.1.1954), Vatandaş, 371.
- Amerikaya Gidecek Çiftçiler, (31.1.1954), Vatandaş, 372.
- Seçim Kanun Değişikliği, (3.2.1954), Vatandaş, 375.
- Teftiş Görmeyen İlkokul Öğretmenlerinin Terfileri İçin Yeni Bir Tasarı Hazırlandı, (4.2.1954), Vatandaş, 376.
- Yüksek Ziraat Şurası, (4.2.1954), Vatandaş, 376.
- Kan Tasarısı Meclise Verildi, (5.2.1954), Vatandaş, 377.
- Balkan Paktı Askeri Görüşmeleri Başlıyor, (6.2.1954), Vatandaş, 378.
- Sığır Hastalıkları Tetkik Ettiriliyor, (7.2.1954), Vatandaş, 379.
- Aspirin ve Gripin Gibi İlaçlar Yalnız Eczanelerde Satılacak, (9.2.1954), Vatandaş, 381.
- Sağlık Davamızda Büyük Gelişme Var, (10.2.1954), Vatandaş, 382.
- Hemşireler Tedavi Yerleri Açabilecekler, (11.2.1954), Vatandaş, 383.
- Umumi Seçimlerin 2 Mayıs'ta Yenilenmesine Karar Verildi, (13.2.1954), Vatandaş, 385.
- Türk-Pakistan Görüşmeleri, (13.2.1954), Vatandaş, 385.
- Türkiye Pakistan'la Anlaşma Yapacak, (14.2.1954), Vatandaş, 386.
- İntibak Tasarısı Görüşüldü, (15.2.1954), Vatandaş, 387.
- Yurtta Başarılan Çeşitli Su İşleri, (15.2.1954), Vatandaş, 387.
- Köy İçme Suları Programı Gerçekleştiriliyor, (16.2.1954), Vatandaş, 388.
- Bu Yıl 15 Milyon Hayvana Aşı ve Serum Yapılacak, (18.2.1954), Vatandaş, 390.
- Seçim Kanununda Tadilat, (19.2.1954), Vatandaş, 391.
- CHP'nin Propaganda Usulleri (21.2.1954), Vatandaş, 393.
- Köy Yolları İçin Teknik Eleman Kursları, (22.2.1954), Vatandaş, 394.
- Türkiye Pakistan Paktı Geniş Akisler Uynadırdı, (22.2.1954), Vatandaş, 394.
- Petrol Kanunu Tasarısı, (23.2.1954), Vatandaş, 395.
- CHP Harakiri Yaptı, (1.3.1954), Vatandaş, 401.

- Kıbrıs Türklerinin Söz Hakkı Yokmuş, (8.3.1954), *Vatandaş*, 408.
- Petrol Tasarısı Kabul Edildi, (9.3.1954), *Vatandaş*, 409.
- Büyük Millet Meclisi Dün Kendi Kendini Feshetti, (13.3.1954), *Vatandaş*, 413.
- 4 Yılda 695 Fabrika Kuruldu, (14.3.1954), *Vatandaş*, 414.
- Petrol Kanununun Tatbikatı Başlıyor, (15.3.1954), *Vatandaş*, 415.
- CHP CMP'nin Birleşmesine Dair, (21.3.1954), *Vatandaş*, 421.
- Pahalılığa Karşı Mücadele, (23.3.1954), *Vatandaş*, 423.
- İbret'in Bir Yalanı Daha, (24.3.1954), *Vatandaş*, 424.
- DP Mebus Adayları Dün Seçildi, (29.3.1954), *Vatandaş*, 429.
- Dört Yılda 6,5 Milyon Toprak Dağıtıldı, (3.4.1954), *Vatandaş*, 434.
- Köylüye Mesken Kredisi Gelecek Ay Verilecek, (4.4.1954), *Vatandaş*, 435.
- Kıbrıs Türkleri Adanın Anayurda İadesini İstiyor, (6.4.1954), *Vatandaş*, 437.
- Başvekil Bir Yurt Gezisine Çıkacak (16.4.1954), *Vatandaş*, 447.
- İlk Okulların Tamiri İçin 1 Milyon 922 Bin Lira Ayrıldı, (18.4.1954), *Vatandaş*, 449.
- Başvekil CHP Liderine Cevap Verecek, (19.4.1954), *Vatandaş*, 450.
- Muhalefet İki Kanuna Hücum Ediyor, (20.4.1954), *Vatandaş*, 451.
- Dünkü Muazzam Miting, (26.4.1954), *Vatandaş*, 457.
- Seçim Mücadelesi Bugün Sona Eriyor, (28.4.1954), *Vatandaş*, 459.
- Dün Yapılan Umumi Seçimlerde DP Tuşla Galip, (3.5.1954), *Vatandaş*, 464.
- DP'nin Büyük Zaferi Bütün Yurtta Şenliklerle Kutlanıyor, (4.5.1954), *Vatandaş*, 465.
- 1954 Yılında 471 Köy Okulu Yapılacak, (6.5.1954), *Vatandaş*, 467.
- Yurttaki Küçük Su İşlerine 1 Milyar Lira Sarfediliyor, (7.5.1954), *Vatandaş*, 468.
- Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele Şiddetleniyor, (9.5.1954), *Vatandaş*, 470.
- Yunanlılar Kıbrıs Adasına Muhtariyet Verilmesini İstiyorlar, (12.5.1954), *Vatandaş*, 473.
- Yurtta Açılacak Zirai Kurslar, (14.5.1954), *Vatandaş*, 475.
- Yeni Kabine Dün Kuruldu, (18.5.1954), *Vatandaş*, 479.
- Türkiye-Pakistan Kültür Paktı, (21.5.1954), *Vatandaş*, 482.
- İl Genel Meclisi Seçimleri, (27.5.1954), *Vatandaş*, 488.
- Çocuklar İçin Verem Pavyonları, (28.5.1954), *Vatandaş*, 489.
- Diyarbakır'da Kurulacak Atatürk Üniversitesi İnşası İçin Hazırlıklar Başladı, (9.6.1954), *Vatandaş*, 498.
- Meclis Türk-Pakistan Dostluk Paktını Tescil Etti, (13.6.1954), *Vatandaş*, 502.
- Toz Şeker Gene Yok, (17.6.1954), *Vatandaş*, 506.
- Genel Meclis Seçimleri İçin Hazırlıklar İlerliyor, (18.6.1954), *Vatandaş*, 507.
- Ziraat Vekaleti Bulaşıcı Hayvan Hastalıklarıyla Mücadele Edecek, (22.6.1954), *Vatandaş*, 511.
- Halkın Sağlığını Koruyacak Sigorta, (23.6.1954), *Vatandaş*, 512.
- Vilayet ve Belediye Seçimi Kanunları Tadil Edildi, (25.6.1954), *Vatandaş*, 514.
- Yunanistan'dan Bir İltica, (25.6.1954), *Vatandaş*, 514.
- Üçlü Balkan Askerî İttifakı Konferansı, (1.7.1954), *Vatandaş*, 520.

- İl Genel Meclis ve Belediye Seçimleri, (5.7.1954), Vatandaş, 524.
- Balkan Askerî İttifakı, (12.7.1954), Vatandaş, 531.
- Kıbrıs Türkleri İngiltere'yi İtham Ediyor, (17.7.1954), Vatandaş, 536.
- Türk-Pakistan Paktı ve İran, (28.7.1954), Vatandaş, 547.
- Balkan Askerî İttifakı 6 Ağustosta İmzalanıyor, (30.7.1954), Vatandaş, 549.
- Ziraat Âletleri Dahilde İmâl Edilecek, (31.7.1954), Vatandaş, 550.
- Balkan Paktı Bir Sulh, refah ve Emniyet Unsuru Olacak, (14.8.1954), Vatandaş, 560.
- Kıbrıs'ın İltihakı İçin Atina'da Nümayişler, (17.8.1954), Vatandaş, 563.
- Atatürk Üniversitesi İle İlgili Faaliyet, (20.8.1954), Vatandaş, 566.
- Mısır Türk-Pakistan Pakıtına Girmiyor, (20.8.1954), Vatandaş, 566.
- Yunanistan'da Kıbrıs İçin Nümayişler, (21.8.1954), Vatandaş, 567.
- Kırşehir Turistik Bir Kaza Olacak, (24.8.1954), Vatandaş, 570.
- Memleketimize İltica Eden İrkdaşlarımız, (25.8.1954), Vatandaş, 571.
- Kıbrıs Hakkında Türkiye Milli Talebe Federasyonu'nun Beyannamesi, (26.8.1954), Vatandaş, 572.
- Türk Ziraatçileri Amerika'da, (30.8.1954), Vatandaş, 576.
- Mısır Başvekilinin Ortadoğu Pakıtına Dair Demeci, (1.9.1954), Vatandaş, 578.
- Yurdumuza 21 Milyon Liralık Sermaye Girdi, (8.9.1954), Vatandaş, 585.
- Mektepsiz Köy Kalmı(a)yacak Verilen Malûmata Göre 12 Yıl İçinde 17440 Okul Binası İnşa Edilecek, (9.9.1954), Vatandaş, 586.
- Hükûmet Kıbrıs İçin Mitingleri Menediyor, (10.9.1954), Vatandaş, 587.
- Meclisi Umumî, Belediye ve Muhtar Seçimleri Hazırlıkları, (20.9.1954), Vatandaş, 597.
- Belediye Seçimleri Kasım Ayına Bırakıldı, (23.9.1954), Vatandaş, 600.
- Kâr Hadleri Kararnamesinin Değiştirilmesi Fiyatları Yükseltti, (25.9.1954), Vatandaş, 602.
- Öğretmenler Bankası Kuruluyor, (29.9.1954), Vatandaş, 606.
- Meclisi Umumî, Belediye ve Muhtar Seçimleri, (6.10.1954), Vatandaş, 613.
- Yeni Seçimlere Girerken, (7.10.1954), Vatandaş, 614.
- Ankara'ya Bir Pakistan Heyeti Gelecek, (10.10.1954), Vatandaş, 617.
- Turizm Bankası Kurulması İçin Faaliyete Geçildi, (11.10.1954), Vatandaş, 618.
- Atatürk Üniversitesi İle İlgili Faaliyet, (15.10.1954), Vatandaş, 622.
- Muhtar ve İhtiyar Heyeti Seçimleri 7 Kasım Pazar Günü Yapılacak, (15.10.1954), Vatandaş, 622.
- Seçimlerin Tehiri Kat'ileşti, (17.10.1954), Vatandaş, 624.
- Hükûmet, 10 Yıllık Bir Sağlık Programı Hazırladı, (20.10.1954), Vatandaş, 628.
- Turizm Bankası Hazırlığı Bitti, (21.10.1954), Vatandaş, 629.
- Muhtar Seçimleri Yarın, (6.11.1954), Vatandaş, 644.
- Bugün Bütün Memlekette Muhtar Seçimleri Yapılıyor, (7.11.1954), Vatandaş, 645.
- Muhtar Seçimleri Dün Yapıldı, (8.11.1954), Vatandaş, 646.
- Atina Radyosunun Tahrikâmiz Neşriyatı, (8.11.1954), Vatandaş, 646.
- Amerika'dan 300 Bin Ton Buğday Alınması Sağlandı, (8.11.1954), Vatandaş, 646.

- Muhtar Seçimlerinde Baskı Yapıldığı İddiası Üzerine Büyük Millet Meclisinde Sert Tartışmalar Yapıldı, (17.11.1954), *Vatandaş*, 655.
- 10 Yılda Muhtaç Çiftçiye Dağıtılan Topraklar, (23.11.1954), *Vatandaş*, 661.
- Şeker Yok, (15.12.1954), *Vatandaş*, 683.
- Yunanlılar Kıbrıs Davasını Kaybettiler, (17.12.1954), *Vatandaş*, 685.
- 17 Hidro-Elektrik Tesisi Daha İnşa Edilecek, (18.12.1954), *Vatandaş*, 686.
- Atatürk Üniversitesi İnşaatına Başlanıyor, (19.12.1954), *Vatandaş*, 687.
- Menderes'in Kıbrıs Kararı İçin Demeci, (20.12.1954), *Vatandaş*, 688.
- Kıbrıs Şehirlerinde Yeniden Kanlı Nümayişler Oldu, (21.12.1954), *Vatandaş*, 689.
- Atatürk Üniversitesi 4 Vilayette Kurulacak, (21.12.1954), *Vatandaş*, 689.
- Vereme Karşı Hükûmetçe Yeni Tedbirler Alınıyor, (2.1.1955), *Vatandaş*, 701.
- Yabancı Sermaye Yatırımları Çok Artıyor, (3.1.1955), *Vatandaş*, 702.
- Amerika İle Yapılan Hububat Anlaşması, (15.1.1955), *Vatandaş*, 714.
- Şeker Gene Yok!, (18.1.1955), *Vatandaş*, 717.
- Dulles Türk-İrak Anlaşmasından Memnun, (23.1.1955), *Vatandaş*, 722.
- Yurdumuzda Fabrika Sayısı 4692'ye Yükseldi, (1.2.1955), *Vatandaş*, 731.
- Sıtma Mücadelesi İçin Her Vilâyette Kurslar Açılacak, (5.2.1955), *Vatandaş*, 735.
- Türk-İrak Paktı 20 Şubata Kadar İmzalanıyor, (5.2.1955), *Vatandaş*, 735.
- İtalya'nın Balkan Paktına Alınması Meselesi, (9.2.1955), *Vatandaş*, 739.
- Yunanistan Kıbrıs İşinde Meydan Okuyor, (15.2.1955), *Vatandaş*, 745.
- Türk-İrak Paktını İmza İçin Menderes-Köprülü ve Zorlu Bağdat'a Gittiler, (25.2.1955), *Vatandaş*, 755.
- Türk-İrak Paktı Evvelki Akşam Bağdat'ta İmza Edildi, (26.2.1955), *Vatandaş*, 756.
- Türk ve Irak Meclisleri Anlaşmayı Tasdik Etiler, (28.2.1955), *Vatandaş*, 757.
- Sun'i Şeker Darlığına Dair Tedbirler, (15.3.1955), *Vatandaş*, 770.
- İngiltere de Türk-İrak Paktına İltihak Etti, (31.3.1955), *Vatandaş*, 784.
- Atina Radyosu Kıbrıs Türklerini Tehdit Ediyor, (13.4.1955), *Vatandaş*, 795.
- Hayvan Hastalıklarına Karşı Geniş Mücadele, (15.4.1955), *Vatandaş*, 797.
- Batı Tarkya'daki Türklerin Hali, (15.4.1955), *Vatandaş*, 797.
- Belediye Seçimlerinin Eylülde Bırakılması Teklif Edildi, (28.4.1955), *Vatandaş*, 808.
- Türkiye'ye Yetmiş Milyon Dolarlık Yardım, (5.5.1955), *Vatandaş*, 814.
- Türkiye'ye 92,5 Milyon Dolar Yardım Yapılacak, (9.5.1955), *Vatandaş*, 817.
- Belediye Seçimleri Kasım Ayına Bırakıldı, (13.5.1955), *Vatandaş*, 821.
- Balkan Turizm Konferansı, (16.5.1955), *Vatandaş*, 823.
- Kıbrıs'a Dair Yunan Politikası, (20.5.1955), *Vatandaş*, 827.
- Kıbrıs valisine Süikasd Teşebbüsü, (27.5.1955), *Vatandaş*, 830.
- Arıcılık Kursu, (7.6.1955), *Vatandaş*, 839.
- Rumlar Dün Kıbrıs'ta Karışıklıklar Çıkardılar, (11.6.1955), *Vatandaş*, 843.
- Kıbrıs'ta Tethiş Devam Ediyor, (13.6.1955), *Vatandaş*, 844.

- Yunanlılar Kıbrıs'ta Karışıklıklar Çıkardılar, (17.6.1955), Vatandaş, 848.
- Eden, Kıbrısla İlgili Müzakerede Bulunmak Üzere Türkiye ve Yunanistan'ı Konferansa Davet etti, (2.7.1955), Vatandaş, 861.
- Kıbrıs İçin Üçlü Konferans 29 Ağustosta Toplanacak, (28.7.1955), Vatandaş, 883.
- Kabinede Değişiklik Oldu, (28.7.1955), Vatandaş, 883.
- Yakında Trakyada Petrol Aranacak, (29.7.1955), Vatandaş, 884.
- Kıbrıs Konferansı 29 Ağustos'ta Toplanıyor, (12.8.1955), Vatandaş, 893.
- Sığır İslah ve Yetiştirilmesi için Yeni Bir Program Hazırlandı, (23.8.1955), Vatandaş, 902.
- Kıbrıs'ta Türklere Yapılan Tecavüzlerin Artması üzerine Hükümetimiz İngiltere'ye Bir Nota Verdi, (25.8.1955), Vatandaş, 904.
- Kıbrıs Konferansı, (31.8.1955), Vatandaş, 909.
- Kıbrıs'ta Emniyet Teşkilatına Sokulan Çeteci Rum Casuslar Ayıklanıyor, (1.9.1955), Vatandaş, 910.
- Yunanistan Lehine Bir Tavizi Kabul etmeyeceğiz, (7.9.1955), Vatandaş, 915.
- Atatürk'ün Dağduğu Eve Bomba Atılması Nefretle Karşılandı, (8.9.1955), Vatandaş, 916.
- Kıbrıs Hakkındaki Londra Konferansı, (9.9.1955), Vatandaş, 917.
- Kıbrıs Türktür Cemiyeti Mahkeme Kararı ile Fesh Edildi, (10.9.1955), Vatandaş, 918.
- Örfi İdare İlan Edildi, (9.9.1955), Vatandaş, 917.
- İstanbul ve İzmir'de Vuku Bulan Hadiselerde Zarar Görenlere Yardım, (12.9.1955), Vatandaş, 919.
- Örfi İdare Altı Ay Devam Edecek, (13.9.1955), Vatandaş, 920.
- İstanbul'daki Yağmacılar Arasında Rumlardan da Var, (14.9.1955), Vatandaş, 921.
- Hayvan Hastalıkları İle Mücadele Artıyor, (15.9.1955), Vatandaş, 922.
- Örfi İdare Yasağına Riayet Etmeyen Hürriyet, Tercüman, Ulus ve Hergün Kapatıldı, (21.9.1955), Vatandaş, 927.
- 6 Eylül Hadiselerinin İdari Tahkikatı, (22.9.1955), Vatandaş, 928.
- Evvelki Günkü Seçimler, (27.9.1955), Vatandaş, 932.
- İran, Bağdat Paktına İltihaka Karar Verdi, (13.10.1955), Vatandaş, 946.
- DP Büyük Kongresinde Adnan Menderes Yeniden ittifakla Genel Başkan Seçildi, (17.10.1955), Vatandaş, 949.
- Şah Bağdat Paktının Vesikasımı İmzaladı, (26.10.1955), Vatandaş, 957.
- Belediye Meclisi, (14.11.1955), Vatandaş, 973.
- Pazar Günü Yapılan Belediye Seçimlerini Kazalarımızda DP Namzetleri Kazanmıştır, (15.11.1955), Vatandaş, 974.
- Belediye Başkanlığına Marangoz Nuri Alışkan Getirildi, (5.12.1955), Vatandaş, 991.
- Bu Sene Çiftçiye Verilen Zirai Alet ve Makine, (27.12.1955), Vatandaş, 1010.
- 12 Şirkete 187 Bölgede Petrol Arama İzni Verildi, (14.1.1956), Vatandaş, 1026.
- Köy Öğretmenlerinin Durumu Düzeltilecek, (26.1.1956), Vatandaş, 1036.
- 353 Köyde 36690 Çiftçiye Toprak Tevzii Yapıldı, (28.1.1956), Vatandaş, 1038.
- Öğretmen Okullarının Sayısı Kırka Yükseldi, (31.1.1956), Vatandaş, 1040.
- Karayolları İçin Makineler Geliyor, (9.3.1956), Vatandaş, 1073.

- Köy Enstitüsü Mezunları İntibak Kanunu, (10.3.1956), Vatandaş, 1074.
- İller Bankasının Son İki Ayda İkmal Ettiği İşler, (12.3.1956), Vatandaş, 1075.
- Bu Yıl Kırk Yeni Yol ve 25 Köprü Yapılacak, (18.4.1956), Vatandaş, 1107.
- Türkiye'ye Yeni Tahsisat, (4.5.1956), Vatandaş, 1121.
- Menderes Gaziantep'teki konuşmasında Dediki: "...Bu Fitne Artık Mutlak ve Muhakkak Dinsin..", (12.4.1956), Vatandaş, 1102.
- Şeker Sıkıntısı Çekilemeyecek, (2.5.1956), Vatandaş, 1119.
- 17 Bin İlk Okul Öğretmeni İle İlgili Tasarı, (5.5.1956), Vatandaş, 1122.
- Basın Seçim ve Miting Kanunları Hazırlanıyor, (5.5.1956), Vatandaş, 1122.
- Öğretmenler İçin Bir Banka Kuruluyor, (15.5.1956), Vatandaş, 1128.
- Köy Enstitüsü Mezunları Terfihleri Sağlanıyor, (18.5.1956), Vatandaş, 1132.
- Örfi İdare 7 Haziranda Kalkıyor, (6.6.1956), Vatandaş, 1147.
- Milli Koruma, Basın Kanunları Tadil Tasarıları Kanunlaştı, (8.6.1956), Vatandaş, 1149.
- Atatürk Üniversitesi Hazırlıkları Tamam, (30.6.1956), Vatandaş, 1168.
- 5 Yıllık Ziraat Sulama Planı Tatbik Ediliyor, (4.7.1956), Vatandaş, 1171.
- Ziraat Bankası Arcılara Yeni Krediler Açıyor, (28.7.1956), Vatandaş, 1189.
- Yurdumuzda Sıtma Hastalığı Tarihe Karışıyor, (9.8.1956), Vatandaş, 1199.
- Kuraklık Devam Ediyor İpsala'da Çeltikçiler Telâşta, (10.8.1956), Vatandaş, 1200
- 59 Milyon Lira İle Yurtta Bu Yıl Muazzam İnşaat Yapılıyor, (11.8.1956), Vatandaş, 1201.
- Yunanistanda Baskı Artıyor, (18.8.1956), Vatandaş, 1207.
- Türkiyeyi Harice Tanıtmak için Geniş Ölçüde Çalışmalar, (7.9.1956), Vatandaş, 1224.
- Üretme Çiftlikleri İçin Beş Yıllık Plân Hazırlandı, (12.9.1956), Vatandaş, 1228.
- İpsalada Petrol Bulundu, (18.9.1956), Vatandaş, 1233.
- Sıtma İle Savaş İçin Yapılan Yardım, (20.9.1956), Vatandaş, 1235.
- İpsalada Petrol Sondajları Devam Ediyor, (29.9.1956), Vatandaş, 1243.
- 887.199 Dönüm Toprak Dağıtıldı, (29.11.1956), Vatandaş, 1295.
- Sarıyar Hidro Elektrik Tesisleri, (1.12.1956), Vatandaş, 1297.
- Türkiye'de 12 Petrol Şirketi Araştırma Yapıyor, (11.1.1957), Vatandaş, 1332.
- 1956 Yılı İçinde 1350.000 Kişiye Veren Aşısı Yapıldı, (17.1.1957), Vatandaş, 1337
- Çiftçiye Damızlık Boğa ve Koç Tevzi Edilecek, (4.2.1957), Vatandaş, 1352.
- 12 Adadan Türkiye'ye İlticalar Başladı, (12.2.1957), Vatandaş, 1359.
- Kırklarelide Petrol Bulundu, (16.2.1957), Vatandaş, 1363.
- Yunanlılar Batı Tarkyadaki Türklerin Dinine de Karışıyor, Vatandaş, (7.3.1957), 1379.
- A.rikadan 65 Bin Ton Buğday Alıyoruz, (14.2.1957), Vatandaş, 1361.
- 46 Ziraatçi Amerika'ya Gönderiliyor, (2.4.1957), Vatandaş, 1401.
- Yurdumuzda Sıtmayı Yok Etmek İçin Çalışmalar, (6.4.1957), Vatandaş, 1405.
- Kırklareli'de Petrol Bulundu, (17.4.1957), Vatandaş, 1414.
- Trakyada 100 Sene Yetebilecek Miktarda Petrol Damarı Bulundu, (25.4.1957), Vatandaş, 1421.

- 113 Şehir ve Kasabanın İçme Suyu İhale Edildi, (22.5.1957), Vatandaş, 1441.
- 6-7 Eylül için zarar Ödeniyor, (22.7.1957), Vatandaş, 1489.
- Erzurum'da Atatürk Üniversitesi Temeli Atıldı, (25.7.1957), Vatandaş, 1492.
- Basın Yayın Turizm Umum Müdürlüğü Faydalı Bir Broşür Yayınladı, (2.8.1957), Vatandaş,1499.
- Tavukçuluk Kredisi Verilmeğe Başlandı, (5.8.1957), Vatandaş, 1501.
- Zirai Donatım Kurumu Bu Yıl Çiftçiye 75 Milyon Liralık Zirai Alet Verdi, (13.8.1957), Vatandaş, 1508.
- 2853 Göçmen Türk Vatandaşı Oldu, (26.8.1957), Vatandaş, 1519.
- Seçimlerin 27 Ekimde Yapılması Muhtemel, (6.9.1957), Vatandaş, 1529.
- Mebus Seçimleri 27 Ekimde Yapılacak, (7.9.1957), Vatandaş, 1530.
- 3 Orgeneral, 1 Oramiral, 1 Korgnl. Seçimde Aday Olmak İçin İstifa Etti, (18.9.1957), Vatandaş, 1539.
- Gazetemiz Sahibi M. Kemal Özer DP'den Mebus Adaylığını Koydu, (21.9.1957), Vatandaş, 1542.
- DP'den 19 Kişi Adaylık Talebinde Bulundu, (24.9.1957), Vatandaş, 1544.
- DP İle Hürriyet Partisi Mebus Namzetleri Dün Belli Oldu, (3.10.1957), Vatandaş, 1552.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesinin Temeli Atıldı, (4.10.1957), Vatandaş, 1553.
- Koyuncululuğun Islahı ve Sun'î İlkah Faaliyeti Devam Ediyor, (5.10.1957), Vatandaş, 1554.
- Ege Üniversitesinde Dersler Dün Merasimle Başladı, (9.10.1957), Vatandaş, 1557.
- 950'de 59 Olan Lise Sayısı 1957'de 108'e Yükseldi, (12.10.1957, Vatandaş, 1560.
- İpsala'da Dünkü DP Mitingi, (17.10.1957), Vatandaş, 1564.
- Dün Yapılan Keşan DP Mitingi Muazzam Bir Kalabalığın Tezahüratına Vesile Oldu, (19.10.1957), Vatandaş, 1566.
- İstanbul Köprüsü İçin Mukavele İmzalandı, (22.10.1957), Vatandaş, 1568.
- Propaganda Yasak!, (24.10.1957), Vatandaş, 1570.
- Mebus Seçimleri DP'nin Yeni Bir Zaferi İle Sona Erdi, (28.10.1957), Vatandaş, 1573.
- Seçim Neticeleri Belli Oldu, (29.10.1957), Vatandaş, 1574.
- Büyük Millet Meclisi Dün Toplandı Cumhurreisliğine Yeniden Celâl Bayar Seçildi, (2.11.1957), Vatandaş, 1578.
- Memleketimizde Hayvancılığın İnkişafı İçin Yem Fabrikaları Kurulacak, (16.11.1957), Vatandaş, 1590.
- Zirai Donatım Kurumu Faaliyeti, (6.12.1957), Vatandaş, 1607.
- İşçi Sigortaları Kurumu 1957 deki Sağlık Faaliyeti, (25.12.1957), Vatandaş, 1623.
- Veremle Mücadele Kampanyası Şumüllü Bir Şekilde Ele Alındı, (9.1.1958), Vatandaş, 1636.
- Çare Var, (13.1.1958), Vatandaş, 1639.
- Belediye Et İşİ Üzerinde Ehemmiyetle Duruyor, (14.1.1958), Vatandaş, 1640.
- Ziraat Vekaleti Tebliğ Yayınladı, (18.1.1958), Vatandaş, 1644.
- Tevkif Edilen Subaylara Dair, M.M. Vekaletinin Tebliği, (18.1.1958), Vatandaş, 1644.
- İki Yüksek Enerjili Santral Kurulması Düşünüyor, (30.1.1958), Vatandaş, 1654.
- Trakya'da Petrol Araması Hızlandı, (24.2.1958), Vatandaş, 1675.
- Trakya'da Yeni Petrol Sondajı, (26.2.1958), Vatandaş, 1677.
- Büyük Millet Meclisinin Tarihi Kararı: Taksim, (18.6.1958), Vatandaş, 1771.

- Kıbrısın Müşterek İdaresine Dair Planı Kabul Etmiyoruz, (21.6.1958), Vatandaş, 1774.
30592 Dekar Arazi Kurutuldu Küçük Su Kaynaklarının Islahına Çalışılacak, (23.1.1958), Vatandaş, 1648.
B.C.G. Verem Aşısı Tatbikatı Muvaffakiyetle Devam Ediyor, (7.2.1958), Vatandaş, 1661.
Hayvan Yemi Fabrikaları Kuruluyor, (7.3.1958), Vatandaş, 1685.
Kuzu Besleyenlere Kredi Sağlandı, (18.3.1958), Vatandaş, 1694.
Amerikada Staj Görecek Öğrencilerimiz, (4.4.1958), Vatandaş, 1709.
3,5 Ayda 23 Milyon 51 Bin Liralık İlaç ve Hammadde İhraç Edildi, (18.4.1958), Vatandaş, 1721.
Sıtma ile Mücadele Kanun Tasarısı Meclise Veriliyor, (24.4.1958), Vatandaş, 1724.
Uzunköprü'de Petrol Aramaları, (14.5.1958), Vatandaş, 1741.
Sıtma Kökünden Kazınacak, (15.5.1958), Vatandaş, 1742.
Babaeskide Petrol Bulundu, (31.5.1958), Vatandaş, 1756.
Irak Kralı İran Şahı ve Pakistan Cumhurbaşkanı Bugün Geliyor, (14.7.1958), Vatandaş, 1790.
Irakta Darbei Hükümet, (16.7.1958), Vatandaş, 1792.
Eisenhower'in Teşekkür Mesajı, (19.7.1958), Vatandaş, 1795.
Türkiyeye Amerikan Yardımı, (24.7.1958), Vatandaş, 1799.
Yeni Irak Hükümetini Tanıdık, (1.8.1958), Vatandaş, 1806.
Irakı Resmen 40 Devlet Tanıdı, (4.8.1958), Vatandaş, 1808.
359 Milyon Dolarlık Yardım Sağlandı. (5.8.1958), Vatandaş, 1809.
Aydında Üç Fabrika İşletmeye Açıldı, (8.8.1958), Vatandaş, 1812.
İktidarın C.H.P.ye Son İhtarı, (13.8.1958), Vatandaş, 1816.
Ziraat Makinaları ile İlgili Çalışma Yapacak Olan Merkez, (19.8.1958), Vatandaş, 1821.
Balıkesir Çimento Fabrikası Hizmete Giriyor, (6.9.1958), Vatandaş, 1837.
Maarif Vekaleti Öğrencilere Ucuz Defter ve Kitap Hazırlıyor, (16.9.1958), Vatandaş, 1845.
Mühim Devre, (14.10.1958), Vatandaş, 1869.
İlk ve Orta Okula Trafik Dersi Verilecek, Vatandaş, 1869.
Vatan Cephesi, (20.10.1958), Vatandaş, 1874.
Pınarhisar Çimento Fabrikası Millet Hizmetine Açıldı, (29.11.1958), Vatandaş, 1909.
73 Milyon Dolarlık Dış Kredi Sağladık, (4.12.1958), Vatandaş, 1913.
Öğretim Sisteminin Tadili İçin Çalışmalara Devam Ediliyor, (5.12.1958), Vatandaş, 1914.
Köy Yolları ve içme Suları İçin 657 Milyon Lira Harcandı, (11.12.1958), Vatandaş, 1919.
Üçlü Kıbrıs Müzakereleri Ocak Ayında Başlıyor, (31.12.1958), Vatandaş, 1936.
İlaç Fiyatları Ucuzlayacak, (20.1.1959), Vatandaş, 1953.
Başvekil Adnan Menderes Dün Saat 13'te Zürih'e Gitti, (6.2.1959), Vatandaş, 1963.
Zürih Müzakereleri Tam Bir Anlaşmayla Sona Erdi, (13.2.1959), Vatandaş, 1974.
Başvekilimiz Adnan Menderes Bugün Londraya Gidiyor, (17.2.1959), Vatandaş, 1977.
Zirai Donatım Kurumu 7 Firmaya 10 Milyon Liralık Sermaye Yardımı Yapacak, (7.3.1959), Vatandaş, 1993.
İtalya Memleketimize 50 Milyon Dolar Kredi Açacak, (9.3.1959), Vatandaş, 1994.

- Irakta İhtilal, (10.3.1959), Vatandaş, 1995.
- Büyük Millet Meclisi Kıbrıs Anlaşmasını Tasvip Etti, (6.3.1959), Vatandaş, 1992.
- 15 Milyon Dolarlık Yeni Kredi Sağlandı, (2.5.1959), Vatandaş, 2038.
- Kocaelide Lastik Fabrikası, (22.5.1959), Vatandaş, 2055.
- İstanbul ve Edirneye Yeni 2 Harp Okulu Açılmasına Karar Verildi, (22.5.1959), Vatandaş, 2055.
- Tavukçuluk Kongresi Açılıyor, (25.6.1959), Vatandaş, 2080.
- Türkiyede 26 Milyon 300 Bin Tavuk Var, (26.6.1959), Vatandaş, 2081.
- Köy Yolları ve İçme Sularına Yarım Milyar Lira Harcanacak, (18.7.1959), Vatandaş, 2100.
- 62 Vilayet ve Kasabanın Elektrifikasyon Programı, (31.7.1959), Vatandaş, 2111.
- Altıntaşta Maltepe 1 Petrol Kuyusunda Petrol Fışkırdı, (15.9.1959), Vatandaş, 2150.
- 'Mürefte 1' Kuyusunda Gece Petrol Fışkırdı, (9.11.1959), Vatandaş, 2197.
- Makarios Kıbrıs Cumhurreisi Oldu, (15.12.1959), Vatandaş, 2228.
- Maarif Vekaleti Dershaneler İçin Karar Yayınlandı, (21.12.1959), Vatandaş, 2233.
- Amerikadan 300 bin Ton Buğday, 25 Bin Ton Mısır Alıyoruz, (23.12.1959), Vatandaş, 2235.
- Köylerin Elektrik İşleri Ele Alınıyor, (31.12.1959), Vatandaş, 2242.
- Harp Okullarının Akademi Haline Getirilmesi, (22.1.1960), Vatandaş, 2261.
- Amerika Türkiye'ye 40.000 Ton Buğday Daha Veriyor, (14.3.1960), Vatandaş, 2305.
- CHP Hakkında Meclis Tahkikatı Açılıyor, (9.4.1960), Vatandaş, 2325.
- Yol Teçhizatı İçin 1 Milyon Liralık Anlaşma İmzalandı, (12.4.1960), Vatandaş, 2327.
- CHP Hakkında Tahkikat Önergesi Meclise Veriliyor, (14.4.1960), Vatandaş, 2329.
- Bütün Siyasi Faaliyetlerin Üç Ay Durdurulması İsteniyor, (18.4.1960), Vatandaş, 2332.
- Başvekil Dün Vatandaşlara Hitabede Bulundu, (30.4.1960), Vatandaş, 2343.
- Başvekilimiz Adnan Menderes Akşam Mühim Bir Konuşma Yaptı, (2.5.1960), Vatandaş, 2344.
- 30 Bin Köyde Sıtma ile Savaş İyi Netice Veriyor, (10.5.1960), Vatandaş, 2351.
- Başvekilimiz Adnan Menderes'in İzmir'deki Mühim Konuşması, (17.5.1960), Vatandaş, 2357.
- Milli Birlik Komitesi Memleket İdaresini Ele Aldı, (28.5.1960), Vatandaş, 2367.
- Yeni Kabinenin Teşkili Büyük Memnuniyet Uyandırdı, (30.5.1960), Vatandaş, 2368.
- Eski İçişleri Vekili Namık Gedik İntihar Etti, (31.5.1960), Vatandaş, 2369.
- Gazetemiz Mensupları Mahkemeye Verildi, (14.7.1960), Vatandaş, 2404.
- Gazetemiz Sahibi Mustafa Kemal Özer Dün Tahliye Edildi, (12.9.1960), Vatandaş, 2407.
- D.P. Tarihe Karıştı, (1.10.1960), Vatandaş, 2424.
- Yassıada Duruşmalarının Bütün Hazırlıkları İkmal Edildi, (8.10.1960), Vatandaş, 2430